

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

KOHTI PAREMPAA RYHMÄNOHJAUSTA – Ryhmänohjauskansion luominen Länsi-Helsingin lukioon

Elina Laivoranta

2007

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

TIIVISTELMÄ

Laivoranta, Elina

Kohti parempaa ryhmäohjausta – ryhmäohjauskansion luominen Länsi-Helsingin lukioon

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2006, 16 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

Kehittämishankkeenani laadin ryhmäohjauskansion Länsi-Helsingin lukioon. Kansiossa on oma osio jokaiselle vuositasolle ja se sisältää ryhmäohjaustunneilla käytettäviä materiaaleja ja neuvoja tuntien toteuttamiseen. Kansio auttaa ryhmäohjaajia orientoitumaan tehtäväänsä ja toimii konkreettisenä työvälineenä tuntien suunnittelussa. Tuntien aikana tiedotetaan ajankohtaisista asioista ja käydään läpi opinto-ohjauskurssiin (OP1) kuuluvia sisältöjä.

Tässä kirjoitelmassa kerron ryhmäohjauskansiosta ja sen tekemisestä. Lisäksi kerron ohjaustunneilla koottavasta portfolioista ja siitä, miten opinto-ohjauskurssin sisällöt toteutuvat ohjaustunneilla. Valotan myös luokattoman lukion toimintaa ja ryhmäohjauksen merkitystä lukioarjessa. Lopuksi pohdin, miten Länsi-Helsingin lukion ryhmäohjauskansiota ja ryhmäohjausta voitaisiin kehittää jatkossa. Pääasiallisina lähteinäni käytän kirjallisuutta sekä Länsi-Helsingin lukion toiminnasta kertovia dokumentteja.

Asiasanat: lukio, opinto-ohjaus, ryhmäohjaus, ryhmäohjauskansio

ABSTRACT

Laivoranta, Elina

Towards better group counselling – creating a group counselling folder in Länsi-Helsinki Upper Secondary School

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2006, 16 pages.

Guidance and Counselling Development Projects and Practices

My development project was to create a group counselling folder in Länsi-Helsinki Upper Secondary School. The folder advises how to carry out group guidance. It also contains material that can be used in group guidance classes. Every grade has its own part. The folder helps teachers to get oriented for their tasks and plan classes. During classes students are informed of current issues and issues included in the study counselling course syllabus (OP1).

The purpose of this study is to discuss the group counselling folder and its writing process. I also write about the group counselling portfolio and the contents of the group guidance classes. I explain the gradeless system in upper secondary school and the meaning of group guidance in the system. Finally, I explore how the group guidance folder and group guidance could be developed and improved in Länsi-Helsinki Upper Secondary School. My main sources are literature and documents that describe Länsi-Helsinki Upper Secondary School.

Key terms: upper secondary school, study guidance, group guidance, group guidance folder

SISÄLLYS

1	KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS	5
2	LUOKATON LUKIO JA RYHMÄNOHJAUS	7
3	OPINTO-OHJAUS JA RYHMÄNOHJAUS LÄNSI-HELSINGIN LUKIOSSA ...	8
4	LÄNSI-HELSINGIN LUKION RYHMÄNOHJAUSKANSIO	9
4.1	Ensimmäinen vuosiaste	9
4.2	Toinen vuosiaste	10
4.3	Kolmas vuosiaste	11
5	MITEN LÄNSI-HELSINGIN RYHMÄNOHJAUSKANSIOTA JA RYHMÄNOHJAUSTA VOITAIIN KEHITTÄÄ TULEVAISUUDESSA?	13
	LÄHTEET	16
	LIITTEET	17

1 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

Kehittämishankkeeni käsittelee Länsi-Helsingin lukion ryhmänohjausta. Länsi-Helsingin lukio on yleislukio, joka sijaitsee Haagan kaupunginosassa. Koulu on toiminut nykyisissä tiloissa vuodesta 2003 lähtien, sitä ennen oppilaitos sijaitsi Etelä-Kaarelassa. Tällä hetkellä opiskelijoita on noin 490, joista osa on sijoitettu tiede- ja ympäristölinjalle. Linjalle haetaan yhteishaussa ja sillä opiskelevat lukiolaiset liittyvät koulun tarjoamia luonnontiedekursseja tutkintoonsa. Länsi-Helsingin lukioon hakeudutaan pääasiassa oppilaitoksen hyvän sijainnin ja myönteisen ilmapiirin takia. Työskentelen itse lukion opinto-ohjaajana.

Lukiossa ei järjestetä opetussuunnitelmaan kuuluvaa opinto-ohjauskurssia, vaan viikoittain pidettävillä ryhmänohjaustunneilla käydään läpi kurssin sisältö. Länsi-Helsingin lukiossa ohjaustunnit ovat siis monipuolisempia kuin monessa muussa oppilaitoksessa (Mehtäläinen 1998, 45). Tunneilla ei tiedoteta ainoastaan ajankohtaisista asioista, vaan niillä käydään läpi myös ohjauskurssiin kuuluvia teemoja. Ryhmänohjaustunti on vakiintunut mutta siinä mielessä virheellinen nimitys, että osa tuntiajasta kuluu opiskelijoiden neuvomiseen ja informointiin. Varsinaista ohjausta, joka keskittyy ”osallistujien tunteisiin, ajatuksiin ja käyttäytymiseen” on kuitenkin myös ohjelmassa (Ruponen, Nummenmaa & Koivuluhta 2000, 163). Pääsääntöisesti ohjaustunnit pitää ryhmänohjaaja, toisinaan äänessä on opinto-ohjaaja, rehtori tai vieraileva asiantuntija. Tunnit kestävät kolmekymmentä minuuttia ja ne sijoittuvat torstai-iltapäivälle.

Kehittämishankkeenani laadin ryhmänohjauskansion Länsi-Helsingin lukioon. Kansiota löytyy käyttökelpoista materiaalia ohjaustunneille ja neuvoja tuntien toteuttamiseen. Ohjauksellisten sisältöjen lisäksi siihen on kirjattu myös eri tilaisuudet, kuten vanhojen tanssit ja penkinpainajaispäivä, joita suunnitellaan ohjaustunneilla. Mapin tarkoitus on auttaa ryhmänohjaajia orientoitumaan tehtävänsä ja toimia konkreettisenä työvälineenä tuntien suunnittelussa. Olen pyrkinyt tekemään kansiota mahdollisimman helppokäyttöisen. Ohjeet kansion käytöstä ja ryhmänohjaajan roolista on kirjoitettu erityisesti uraansa aloittavaa ryhmänohjaajaa ajatellen.

Ryhmänohjauskansion sijaan pitäisi itse asiassa puhua kolmesta kansiota tai mapista. Jokaiselle vuositasonle on oma erillinen käsikirja, lukuun ottamatta neljännen vuoden opiskelijoita, niin sanottua Zemppi-ryhmää. Ryhmä kootaan vuosittain niistä abiturienteista, jotka jatkavat opiskeluaan neljäntenä vuotena. Ryhmä kokoontuu viikoittain ja pyrkii tukemaan opiskelijoita niin, että he saavat opintonsa päätökseen. Apulaisrehtori ja opinto-ohjaaja vetävät yhdessä ryhmää. Koska olen itse opinto-ohjaajana pitämässä ja suunnittelemassa Zemppi-ryhmän tunteja, koin erillisen kansion laatimisen turhaksi. Kansion tekeminen olisi ollut myös vaikeaa, sillä ohjaustuntien sisällöt vaihtelevat vuosittain. Niiden suunnittelussa pyritään huomioimaan ryhmäläisten toiveet.

Ryhmänohjauskansio on suuri apu ryhmänohjaajalle, mutta se keventää myös opinto-ohjaajan työtaakkaa. Hänen ei tarvitse viikoittain suunnitella ohjaustunteja, vaan ryhmänohjaajat huolehtivat niistä. Opinto-ohjaaja sopii jatkossa ainoastaan ohjaustuntien aikana järjestettävistä tilaisuuksista, kuten oppilaitosvierailuista. Lisäksi kansioon on kirjattu ryhmänohjaajan velvollisuus seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. Kun ryhmänohjaaja huolehtii oman ryhmänsä opiskelijoista, opinto-ohjaaja voi keskittyä niihin lukiolaisiin, joilla on todellisia vaikeuksia opinnoissaan (muistio kehittämishankepalaverista 24.5.2006).

Myös opiskelijat hyötyvät ryhmäohjauskansiosta. Sen myötä ohjaustunnit muodostavat selkeän kokonaisuuden, jonka aikana käsitellään ohjauksellisia tai kouluvuoteen liittyviä teemoja. Uskon, että lukiolaiset oppivat myös arvostamaan ohjaustunteja.

En aloittanut ryhmäohjauskansion suunnittelua ihan tyhjältä pöydältä. Koulumme ryhmäohjaajat olivat laittaneet ohjauskansion alulle jo muutama vuosi sitten. Kansioon oli kirjattu ohjaustuntien teemoja ja siihen oli liitetty tunneilla käytettyjä materiaaleja. Mapin kehittäminen ja päivittäminen oli kuitenkin jäänyt muiden työkiireiden jalkoihin. Olen myös itse suunnitellut ja pitänyt useita ryhmäohjaustunteja, mutta en ole koskaan koonnut ideoitani yksiin kansiin. Kehittämishanke oli oiva tilaisuus paketoida Länsi-Helsingin lukion ryhmäohjaus käyttövalmiiseen muotoon. Ryhmäohjaajien toivomuksesta ohjauskansio on suurelta osin sähköisessä muodossa (muistio kehittämishankepalaverista 31.3.2006). En voinut kuitenkaan siirtää kaikkia materiaaleja tietokoneelle, joten jotkut osat sisältyvät ainoastaan kansion paperiversioon.

Ryhmäohjauskansiota tehdessäni minulla on ollut apunani ryhmäohjaajista koottu tiimi. Siihen on kuulunut yksi aktiivinen ja kokenut ohjaaja kultakin vuosiasteelta. Olen saanut ryhmäohjaajilta runsaasti vinkkejä kansion laatimiseen ja palautetta jo valmiista tekstistä. Kehittämishankkeeni on saanut varauksetonta tukea myös koulumme rehtorilta. Hän on suhtautunut kansion tekemiseen positiivisesti ja uskonut sen parantavan lukiomme opinto-ohjausta.

Kehittämishankkeen parissa oli mielekästä työskennellä. Tartuin toimeen reippaasti, sillä hajallaan oleva ryhmäohjaus oli jo pitkään vaivannut mieltäni. Yksittäisten ohjaustuntien suunnittelu oli työlästä, eikä tunneista saanut muodostettua selkeää kokonaisuutta. Myös uusien ryhmäohjaajien perehdyttäminen vei aikaa muulta ohjaustyöltä. Kehittämishankkeessa sain paneutua konkreettiseen ohjauskysymykseen. Vaikka työskentelyyn kului osa kesä- ja äitiyslomastani, en kadu menetettyjä tunteja. Lopputulos on mielestäni satsauksen arvoinen. Ryhmäohjauskansio helpottaa ohjaajan työtä ja parantaa ohjauksen laatua työpaikallani.

2 LUOKATON LUKIO JA RYHMÄNOHJAUS

Luokattomassa lukiossa ei ole pysyviä opiskeluryhmiä, vaan ryhmät muotoutuvat opiskelijoiden valintojen mukaan. Lisäksi opiskelijat päättävät itse etenemistahdistaan ja laativat itse oman opintosuunnitelmansa ja lukujärjestyksensä. Heiltä vaaditaan siis selvästi enemmän vastuunottoa kuin kurssimuotoisessa lukiossa (Pelkonen 1994, 40). Lukiotutkinto suoritetaan yleensä kolmessa vuodessa, mutta opiskeluaikaa on mahdollista lyhentää kahteen tai venyttää neljään vuoteen. Kiinteitä vuosiluokkia ei ole, joten opiskelijat eivät jää luokalle.

Suomessa aloitettiin ensimmäiset luokattomuuden kokeilut 1960-luvulla (Väljærvi 1996, 10). Todenteolla kehitystyö alkoi kuitenkin vasta 1980-luvun loppupuolella ja seuraavan vuosikymmenen alussa rakennettiin päivälukioiden luokattomuutta tukeva lainsäädäntö (Pelkonen 1994, 23, 39). Kun lukioiden opiskelijamäärät kasvoivat ja opiskelija-aines muuttui yhä monimuotoisemmaksi, vanhaa kurssimuotoista järjestelmää oli pakko uudistaa. Lukio-opiskeluun haluttiin tuoda myös lisää yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia. (Mehtäläinen 1998, 17; Väljærvi 1996, 7) Tällä hetkellä kaikki suomalaiset lukiot ovat luokattomia. Luokattomuuden aste, eli mahdollisuus rakentaa persoonallinen opintoreitti ja valita opintoja muista oppilaitoksista, vaihtelee kuitenkin suuresti.

Koska luokattomassa lukiossa ryhmäkokoonten muuttuvat jatkuvasti, opiskelijoiden keskuuteen ei synny perinteistä luokkahenkeä. Lukiolaiset jaetaan kuitenkin ryhmänohjausryhmiin, jotka tapaavat säännöllisesti. Jokaista ryhmää varten nimetään ryhmänohjaaja, jonka toimenkuvaan kuuluu opiskelijoiden opintojen seuraaminen, tiedottaminen koulunkäyntiin liittyvistä asioista ja yhteistyö aineenopettajien, opinto-ohjaajan ja huoltajien kanssa (Mehtäläinen 1998, 40–41; Pelkonen 1994, 144–145, 155). Lisäksi ryhmänohjaaja pyrkii luomaan opinnoissa eteenpäin vievää me-henkeä. Vaikka harva lukiolainen kaipaa kiinteän ryhmän tukea (Mehtäläinen 1998, 38, 40; Vuorinen & Väljærvi 1994, 61–62), ryhmähenkeä kannattaa kehittää. Se parantaa viihtyvyyttä ja vie niiden nuorten opiskelua eteenpäin, jotka muuten syrjäytyisivät luokattomassa lukiossa. Mehtäläisen mukaan nämä ovat lähinnä laumasieluisia poikia, jotka nauttivat yläasteen aikaisesta yhteisöllisyydestä ja pysyvyydestä (Mehtäläinen 1998, 38). Keskitasoisessa yleislukiossa, kuten omassa työpaikassani, näitä opiskelijoita on kuitenkin aika paljon.

Ryhmähenki syntyy yhdessä toimimalla. Ohjaustuntien ohjelmaan kuuluu tilaisuuksien järjestämistä, kahvitusvuoroista ja rahankäytöstä sopimista. Käytännön asioista huolehtiessaan opiskelijat joutuvat ottamaan vastuuta tekemisistään. Ohjausryhmä luo myös kasvattavaa vuoropuhelua erilaisten opiskelijoiden välille, sillä se yhdistää eritasoiset opiskelijat samaan luokahuoneeseen. (muistio kehittämishankepalaverista 24.5.2006)

3 OPINTO-OHJAUS JA RYHMÄNOHJAUS LÄNSI-HELSINGIN LUKIOSSA

Länsi-Helsingin lukiossa pyritään tukemaan nuoria lukio-opinnoissaan ja varustamaan heidät sellaisilla tiedoilla ja taidoilla, joille on käyttöä jatko-opinnoissa ja työelämässä (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 270). Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet ovat ohjauksen lähtökohta ja ne pyritään ottamaan huomioon, vaikka ohjausresurssit ovatkin rajalliset. Kaikki lukiossa työskentelevät henkilöt osallistuvat ohjaustyöhön ja tukevat lukiolaisten kasvua omista valinnoistaan vastuullisista aikuisiksi. Opinto-ohjaajalla, laaja-alaisella erityisopettajalla, rehtorilla sekä aineenopettajilla ja ryhmänohjaajilla on kuitenkin oma ohjauksellinen toimenkuvansa.

Länsi-Helsingin lukiossa painotetaan henkilökohtaista ohjausta. Opinto-ohjaaja pyrkii haastattelemaan kaikki ensimmäisen ja kolmannen vuoden opiskelijat, lisäksi opiskelijoilla on mahdollisuus tulla keskustelemaan opiskeluun, ylioppilastutkintoon tai jatko-opintoihin liittyvistä asioista. Opinto-ohjaaja pyytää tarvittaessa nuoria keskustelemaan koulunkäynnistään. (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 17–18) Hänen lisäksi lukiolaiset saavat henkilökohtaista opintoneuvontaa ryhmänohjaajilta, rehtorilta ja laaja-alaiselta erityisopettajalta.

Ryhmänohjaus on merkittävä osa Länsi-Helsingin lukion ohjauskokonaisuutta. Ohjaustunneilla käsitellään ohjauksellisia ja kouluvuoden kiertoon liittyviä asioita. Vaikka opinto-ohjaaja suunnittelee ja tuottaa materiaalia tunneille yhdessä ryhmänohjaajien kanssa, vastuu tuntien sisällöstä on käytännössä opinto-ohjaajan harteilla.

Opinto-ohjaaja työskentelee yhdessä ryhmänohjaajien kanssa. Länsi-Helsingin lukiossa ryhmänohjaajan toimenkuva on pitkälti samanlainen kuin muissa lukioissa. Hän seuraa nuorten opiskelua ja on tarvittaessa yhteydessä koulun ohjaushenkilöihin ja opiskelijoiden vanhempiin. Lisäksi hän tutustuttaa ryhmäläisensä oppilaitoksen ja luokattoman lukion toimintaan. (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 18)

Edellä olen viitannut usein Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelmaan. Siinä on ajanmukaista tietoa ohjauksesta, mutta kaikilta osin se ei toteudu käytännössä. Osa ryhmänohjaajista laistaa tehtävistään ja eikä opinto-ohjaaja pysty tyydyttämään kaikkien opiskelijoiden ohjaustarpeita. On kuitenkin hyvä, että ohjaus on määritelty koulua sitovassa asiakirjassa. Se velvoittaa kehittämään ohjausta niin, että ainakin tulevaisuudessa opetussuunnitelman linjauksia voidaan noudattaa. Ryhmänohjauskansion laatiminen on osa tätä kehitystyötä.

4 LÄNSI-HELSINGIN LUKION RYHMÄNOHJAUSKANSIO

Tässä luvussa tarkastelen laatimaani ryhmänohjauskansiota ja sitä, miten opinto-ohjauskurssin sisällöt toteutuvat ohjaustunneilla.

Opinto-ohjauskurssi (OP1) on nimeltään Koulutus, työ ja tulevaisuus. Sen aikana käydään läpi lukio- ja jatko-opiskeluun liittyviä asioita, tarkastellaan ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä käsitellään lukio-opintoihin liittyviä ajankohtaisia teemoja. Kurssin keskeiset sisällöt ovat **opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen, itsetuntemus, omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen, työelämä tietous, ylioppilastutkinto, ammatillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen, jatko-opintoihin hakeutuminen sekä työelämään siirtyminen**. Kurssin tavoitteena on auttaa opiskelijaa menestymään lukio-opinnoissaan ja valmentaa häntä jatko-opintoja varten. (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 273)

Jokaisen vuositason ryhmänohjauskansio alkaa samalla tavalla. Ensimmäisessä luvussa kuvataan Länsi-Helsingin lukion ryhmänohjausta ja kerrotaan ryhmänohjaajan toimenkuvasta. Toisessa luvussa kerrotaan tarkemmin kansioista ja sen käytöstä ja annetaan ohjeita tuntien pitämiseen. Kappaleessa otetaan kantaa esimerkiksi poissaolokäytäntöön ja ohjeistetaan lisätehtävien tekemisestä. Kansion kolmannessa luvussa kerrotaan ohjausvuoden suunnittelusta. Neljännessä luvussa käsitellään jo itse asiaa eli ryhmänohjaussisältöjä.

Kansiossa kerrotaan ryhmänohjausportfoliosta. Jokainen opiskelija perustaa opintojensa alussa kansion, jonka väliin hän liittyy ohjaustuntien tehtävät. Portfoliota säilytetään ohjausryhmän kokoontumisluokassa, mutta valmistuttuaan opiskelija saa sen itselleen. Lukiolainen on itse vastuussa portfolion laatimisesta ja ohjaustunneille osallistumisesta. Kansion kerääminen edistää siis opiskelijan omavastuuta ja itseohjautuvuutta (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta, muistiinpanot Ohjaava portfolio opinto-ohjauksessa -seminaarista 5.2.2003). Portfolio auttaa nuorta hahmottamaan ryhmänohjauksen kokonaisuuden ja oman lukioaikaisen kasvunsa. Lisäksi se kannustaa parempiin opintosuorituksiin. Omaa opiskeluaan arvioidessaan ja opiskeluun liittyviä tehtäviä tehdessään, lukiolainen joutuu ottamaan jatkuvasti kantaa omaan opiskeluunsa (muistiinpanot Ohjaava portfolio opinto-ohjauksessa -seminaarista 5.2.2003). Opinto-ohjaaja saa kansioon tallennetuista lomakkeista ja tehtäväpapereista runsaasti tietoa lukiolaisista ja voi hyödyntää niitä haastatellessaan ensimmäisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita. Tapaamisissa ei siis tarvitse aloittaa aivan alusta, vaan siinä voidaan heti perehtyä portfolioissa esiin nouseviin kysymyksiin (muistiinpanot Ohjaava portfolio opinto-ohjauksessa -seminaarista 5.2.2003). Myös ryhmänohjaaja hyötyy portfoliosta. Opiskelijoiden tuotoksia voi käyttää henkilökohtaisessa keskustelussa ja arviointilomakkeiden avulla voi kehittää ohjaustunteja.

4.1 Ensimmäinen vuosiaste

Ensimmäisenä lukiovuotena ohjaustunneilla käsitellään runsaasti **opintojen rakentamiseen liittyviä asioita**. Opiskelijat tutustuvat luokattoman lukion toimintaan ja opinto-

jen suunnitteluun heti koulunalkamispäivänä. Tällöin he tekevät ryhmänohjaajan ja opiskelijatutoreiden avustuksella oman opintosuunnitelmansa ja sen pohjalta jaksojen lukujärjestykset. Suunnittelu vaatii paljon lukiokulttuuria tuntemattomalta nuorelta, mutta opettaa samalla omatoimisuuteen, joka on yksi ohjauksen tavoitteista (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 270; Vuorinen & Välijärvi 1994, 20). Pehentyminen lukio-opiskeluun jatkuu ensimmäisten jaksojen aikana. Nuoret pohtivat opiskelun tavoitteita ja opinnoissa menestymistä, lisäksi heille kerrotaan koeviikosta ja siihen valmistautumisesta. Opiskelijat tutustuvat myös jatko-opintoihin ja niissä edellytettäviin aineyhdistelmiin. Ensimmäisen vuoden aikana perehdytään myös vaihto-oppilasvuoteen ja kesän opintotarjontaan. Nuoret harkitsevat, tukevatko nämä mahdollisuudet heidän lukio-opiskeluaan.

Omien opiskelutaitojen kehittäminen ja omien toimintamallien ja vahvuksien tunnistaminen kuuluu oleellisena osana ensimmäisen vuoden ryhmänohjaukseen. Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijoiden kanssa heidän opintomenestyksestään jokaisen opiskelujakson alussa (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta). Edellisen jakson todistukset antavat hyvän pohjan keskustelulle. Opinto-ohjaaja kertoo nuorille oikeasta opiskelutekniikasta, jonka jälkeen opiskelijat pyrkivät hahmottamaan omaa opiskelutapaansa ja omia opiskeluvaikeuksiaan opiskeluprofiilin avulla. Lisäksi he tekevät itsenäisesti muistin kehittämiseen, opiskelutyyleihin ja -strategioihin liittyviä tehtäviä. Ohjaustunneilla pohditaan myös, miten eri oppiaineita tulisi opiskella. Lukuvuoden lopuksi nuoret arvioivat omaa opiskeluaan ja sitä, miten he ovat onnistuneet tavoitteidensa saavuttamisessa.

Ensimmäisen vuoden aikana terveydenhoitaja, laaja-alainen erityisopettaja ja lukiopsykologi vierailevat ryhmänohjaustunnilla. Tapaamisessa pyritään tekemään opiskelijahuoltohenkilöt tutuiksi ja alentamaan kynnystä kääntyä heidän puoleensa.

Itsetuntemukseen liittyvät asiat ovat tärkeä osa ensimmäisen vuositason ryhmänohjausta. Lukio-opintojen alussa opiskelijat opettelevat tuntemaan toisensa ja ryhmänohjaajan. Ohjaustunnilla tehdään erilaisia ryhmäyttämisharjoituksia, jotka kehittävät ryhmän me-henkeä. Opiskelijat työskentelevät itsetuntoaiheen parissa myös itsenäisesti. He kirjoittavat itselleen kirjeen, joka suljetaan ja annetaan takaisin lukio-opintojen loppuvaiheessa. Lisäksi he tekevät ohjaustunnilla aiheeseen liittyvän tehtävän ja osallistuvat halutessaan luennolle, jonka aikana lukiopsykologi kertoo opinnoissa jaksamisesta.

Ensimmäisen vuoden aikana keskustellaan kesätöiden hakemisesta ja työelämän pelisäännöistä. Muita **työelämään liittyviä teemoja** käsitellään vasta seuraavina vuosina. Ensimmäisen vuoden aikana tutustutaan myös **ylioppilastutkintoon**. Ohjaustunnilla ryhmänohjaaja kertoo ylioppilaskirjoituksista ja vastaa opiskelijoiden esittämiin kysymyksiin.

4.2 Toinen vuosiaste

Toisena vuotena käsitellään edelleen **opintojen rakentumiseen ja ylioppilastutkintoon liittyviä asioita**. Lukuvuoden alussa opiskelijat tekevät muutoksia opintosuunnitelmiinsa, lisäksi he keskustelevat ryhmänohjaajan kanssa toisen vuoden merkityksestä. Kolmannen vuoden kurssivalinnat tehdään kevätlukukaudella. Ylioppilaskirjoitusten suunnittelun nuoret aloittavat syyslukukaudella ja palaavat suunnitelmiinsa keväällä, jolloin on aika ilmoittautua syksyn kokeisiin. Ne, jotka aloittavat tutkinnon suorittami-

sen jo syksyllä, osallistuvat ohjaustunnin aikana järjestettävään abi-infoon. Lisäksi he saavat tietoa kesän opiskelumahdollisuuksista ja syksyn abiturienttikursseista.

Toisena opiskeluvuotena lukiolaiset pyrkivät aktiivisesti **kehittämään omia opiskelutaitojaan ja tunnistamaan omia toimintamallejaan ja vahvuuksiaan**. He vastaavat opiskelutottumuksia koskevaan kyselyyn ja tarkastelevat sen tuloksia ryhmänohjaustunnilla. Lisäksi he arvioivat omaa opiskelutilannettaan lomakkeessa, joka toimitetaan opinto-ohjaajalle. Tarvittaessa opiskelijat keskusteleivat opinnoistaan opinto-ohjaajan kanssa. Ryhmänohjaajan kanssa opiskelijat tarkastelevat opintomenestystään aina opiskelujakson alussa (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta). Lukuvuoden lopuksi nuoret analysoivat opiskeluaan kuluneena vuotena.

Tärkeä osa toisen vuositason ryhmänohjausta on **ammattillisen suuntautumisen ja jatko-opintojen pohtiminen**. Opinto-ohjaaja tai koululle pyydetty ammatinvalintapsykologi kertoo nuorille ammatinvalintaprosessista ja -testeistä. Lisäksi opiskelijoille luennoidaan internetsivustoista, jotka sisältävät runsaasti tietoa eri ammateista ja koulutusmahdollisuuksista.

Opiskelijat paneutuvat opinto-ohjaajan johdolla lukion jälkeisiin koulutusväyliin. Ohjaustunneilla käsitellään ammatillisia oppilaitoksia, ammattikorkeakouluja ja yliopistoja. Lukiolaiset saavat myös kaksi jatko-opinnoista kertovaa opasta, joihin he tutustuvat itsenäisesti. Ohjaustuntien aikana opiskelijat saavat perehtyä myös koulutusta käsitteleviin lehtiin. Kevätlukukaudella tarkastellaan ulkomailla opiskelua ja muita kansainvälisiä mahdollisuuksia. Jatko-opintoihin ohjaamisessa pyritään saavuttamaan vuoden 2005 opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Niiden mukaan, on toivottavaa, että *”opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena”* (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 270).

Työelämä tietous ja työelämään siirtyminen kuuluu toisen vuoden ohjauskokoukseen. Ryhmänohjaustunneilla käsitellään tulevaisuuden työelämää ja sen asettamia vaatimuksia työntekijöille, lisätehtäviä tekevät opiskelijat tutustuvat myös yrittäjyyden maailmaan.

4.3 Kolmas vuosiaste

Kuten aikaisempinakin vuosina kolmantena vuotena käsitellään **opintojen rakentumiseen ja ylioppilastutkintoon liittyviä asioita**. Lukuvuoden alussa opiskelijat tekevät muutoksia opintosuunnitelmiinsa ja ryhmänohjaaja kertoo heille opiskelun merkityksestä viimeisenä lukiovuotena. Syksyllä opiskelijat osallistuvat myös abi-infoon. Keväällä he kuulevat abiturienttikursseista ja internetin valmennussivustoista. Kolmannen jakson lopussa niistä lukiolaisista, jotka jatkavat opintojaan neljäntenä vuotena, muodostetaan Zemppi-ryhmä. Ryhmän ensimmäisissä kokoontumisissa keskitytään tulevan vuoden opintojen suunnitteluun.

Opiskelujaksojen alussa abiturientit saavat todistuksena ja tarkastelevat opintojaan ryhmänohjaajan kanssa (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta). Opintojensa loppuvaiheessa he arvioivat omaa opiskeluaan ja heille jaetaan kirjeet, jotka he kirjoittivat ensimmäisenä opiskeluvuotena. Ennen koulutyön loppumista ryhmänohjaaja valmentaa nuoria ylioppilaskirjoituksiin ja antaa heille opis-

keluvinkkejä lukulomaa varten. Tuntisisällöt pyrkivät **kehittämään opiskelijoiden opiskelutaitoja ja auttamaan heitä tunnistamaan omia toimintamallejaan ja vahvuuksiaan.**

Ammatillisen suuntautumisen ja jatko-opintojen pohtiminen on keskeinen osa kolmannen vuoden ryhmänohjausta. Opiskelijat tekevät ammatinvalintatestin, lisäksi he osallistuvat ohjaustunneilla järjestettäviin oppilaitosesittelyihin. Abiturienteja pyritään tukemaan **jatko-opintoihin hakeutumisessa.** Heille kerrotaan ammattikouluihin, kansanopistoihin ja oppisopimuskoulutukseen hakemisesta. Lisäksi he kuulevat ammatti-korkeakoulujen ja yliopistojen hakukäytännöistä.

Kolmannen vuoden ryhmänohjaustunneilla käsitellään myös **työelämään siirtymistä.** Opinto-ohjaaja tai työvoimatoimiston virkailija kertoo opiskelijoille työvoimahallinnon tarjoamista palveluista ja pyrkii mataloittamaan kynnystä avun hakemiseen.

5 MITEN LÄNSI-HELSINGIN RYHMÄNOHJAUSKANSIOTA JA RYHMÄNOHJAUSTA VOITAISIIIN KEHITTÄÄ TULEVAISUUDESSA?

Ryhmänohjauskansio joutui käytännön testiin syksyllä 2006. Ryhmänohjaajat hyödynsivät mappia ohjaustunteja suunnitellessaan ja pitivät päiväkirjaa siitä, mitä teemoja tunneilla käsiteltiin. Kouluvuoden päätyttyä tapaan ryhmänohjaajista kootun tiimin. Keskustelen heidän kanssaan kuluneesta vuodesta ja kerään heidän täyttämänsä päiväkirjat. Keskustelun ja vuoden aikana kirjattujen merkintöjen pohjalta muokkaan kansiota niin, että se vastaa käytännön tarpeisiin. Jatkossa mappia tullaan päivittämään samalla tavalla.

Jotta ryhmänohjauskansio pysyisi jatkuvasti ajan tasalla, sitä täytyy uudistaa vuosittain. Ryhmänohjaajat voisivat päivittää kansion, mutta koska siihen sisältyy runsaasti OP1-kurssiin kuuluvia sisältöjä, kansion muokkaaminen kannattaa pitää opinto-ohjaajan käsissä.

Opiskelijat keräävät ohjaustuntien tehtävät ja muut materiaalit ryhmänohjausportfolioon. Portfolio on eräänlainen työkansio, johon liitetään kaikki ryhmänohjaukseen liittyvät dokumentit (Linnakylä, Pollari & Takala 1995, 11). Vaikka kansio sisältää arvokasta tietoa oppimisesta, opiskelijat eivät missään vaiheessa analysoi kokonaisuutta ja valikoi siitä edustavimpia osioita. He arvioivat omaa opiskeluaan aina lukuvuoden päätyttyä, mutta arvioinnin pohjalla ei käytetä kansioon koottuja tuotoksia. Jotta portfolio auttaisi nuorta hahmottamaan oman lukioaikaisen kasvunsa, siitä pitäisi kuitenkin poimia ”pitkällä aikavälillä oppijan edistymistä selvimmin kuvaavia töitä” (Linnakylä, Pollari & Takala 1995, 11). Tämä auttaisi opiskelijoita ymmärtämään, että tärkeämpää kuin kokoelman kartuttaminen on sen hyödyntäminen. Portfolion tarkoitus on syventää oppimista ja auttaa itsearvioinnissa. Kansion kerääminen liittyy siis konstruktiiiviseen oppimiskäsitykseen, johon opetus Länsi-Helsingin lukiossa perustuu (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 9).

Opiskelijoiden olisi myös hyvä saada palautetta portfolioista (muistiinpanot Ohjaava portfolio opinto-ohjauksessa -seminaarista 5.2.2003; Kivelä 1996, 93). Luonteva tilaisuus tähän tarjoutuu lukio-opintojen loppuvaiheessa, kun lukiolaiset saavat kansiot itselleen. Henkilökohtaisessa keskustelussa ryhmänohjaaja ja opiskelija voisivat tarkastella portfolion sisältöä, ulkonäköä ja sen merkitystä lukiolaiselle. Luokan yhteisessä keskustelussa voitaisiin puhua portfolion laatimisesta ja sen kehittämisestä.

Portfolio on henkilökohtainen, opiskelijan kasvua heijastava kansio. Sen tulee olla myös persoonallisen näköinen (Taube 1998, 28). Lukion aloittavat opiskelijat kuvittavat portfolion kansilehden ensimmäisten ohjaustuntien aikana. Olisi hienoa, jos lukiolaiset voisivat tehdä sen kuvaamataidon kurssilla. Tällöin he voisivat panostaa kansion suunnitteluun enemmän ja oppisivat myös arvostamaan sitä enemmän. Oppiainerajat ylittävä yhteistyö antaisi paljon sekä opinto-ohjaukselle että kuvaamataidolle.

Opintojen loppuvaiheessa lukiolaiset saavat portfolion itselleen. He voivat tallettaa sen omiin arkistoihinsa tai hyödyntää sitä esimerkiksi jatko-opintoihin hakeutessaan (Linnakylä, Pollari & Takala 1995, 12). Opiskelijoiden vanhemmat saavat portfolion avulla tietoa ryhmänohjauksesta ja siitä, mitä ohjaustunneilla käsiteltiin (Linnakylä, Pollari & Takala 1995, 15). Näin he voivat varmistua siitä, että opiskelijat hallitsevat

ohjauskurssiin kuuluvat asiat, vaikka perinteistä kurssia ei järjestetä Länsi-Helsingin lukiossa.

Kuluvana lukuvuonna Länsi-Helsingin lukiossa totutellaan ohjausportfolioiden käyttöön. Jatkossa niitä tullaan varmasti kehittämään. Tällä hetkellä kansioon liitetään ainoastaan ohjaustuntien tehtävät, joten esimerkiksi asiantuntijapuheenvuoroista ja oppilaitosinfoista ei jää mitään merkintää portfolioon. Työkansion ei kuitenkaan pitäisi koostua yhdenlaisista dokumenteista, vaan sen pitäisi sisältää monipuolista aineistoa (Linnakylä, Pollari & Takala 1995, 57).

Jos ryhmänohjauskansiota kehitetään, Länsi-Helsingin lukion ryhmänohjaus menee oikeaan suuntaan. Lisäksi on tärkeää, että ryhmänohjauksessa on mukana innostuneita henkilöitä, joilla on mahdollisuus satsata ohjaustyöhön (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta, ryhmänohjaaja Hanna Saaren näkemys ryhmänohjauksesta; ks. myös Mehtäläinen 1998, 42). Opettaja, joka aloittaa koulussa samaan aikaan ryhmäläistensä kanssa, ei pysty hahmottamaan koulun käytäntöjä ja ohjauksen kokonaisuutta samalla tavalla kuin pitempään oppilaitoksessa toiminut kollega. Uraansa aloitteleva opettaja ei ole myöskään hyvä valinta ryhmänohjaajaksi. Uusien kurssien suunnittelu ja toteutus vie niin paljon aikaa, ettei hän pysty panostamaan ohjaukseen samalla tavalla kuin kokenut työtoveri.

Opettajakokemus ei kuitenkaan takaa riittäviä valmiuksia ryhmänohjaajaksi. Paljon on kiinni ohjaajan persoonasta. Ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen mukaan ohjaajan täytyy olla aidosti läsnä ohjaustunneilla ja olla valmis kuuntelemaan opiskelijoita. Hänen tulee pyrkiä saamaan ”henkilökohtainen ote opiskelijoihin”, vaikka ryhmät ovatkin suuria. Hyvä ilmapiiri luo osaltaan otollisen pohjan luottamuksellisen suhteen rakentumiselle. (ryhmänohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmänohjauksesta) Vaikka ryhmänohjaaja olisikin empaattinen ja kannustava, hänen pitää olla myös riittävän jäykkä, jotta ryhmän ohjaamiseen tarvittavat ”langat pysyvät käsissä” (ryhmänohjaaja Hanna Saaren näkemys ryhmänohjauksesta).

Tutkimusten mukaan opettajat epäilevät omia kykyjään ryhmän ohjaamisessa ja tarttuvat sen takia arasti ohjauksellisiin kysymyksiin (Vuorinen & Välijärvi 1994, 98). Koulutuksella voidaan kuitenkin nostaa opettajien ammatillista itsetuntoa ja sitouttaa heidät ryhmän ohjaamiseen. Länsi-Helsingin lukiossa opinto-ohjaaja tapaa ensimmäisen vuoden ryhmänohjaajat ennen koulutyön alkua ja suunnittelee heidän kanssaan tulevan vuoden ryhmänohjauksen. Samalla uusille ohjaajille kerrotaan ryhmänohjaajan toimenkuvasta ja siihen liittyvistä käytännön asioista. Toisen ja kolmannen vuoden ryhmänohjaajat suunnittelevat ohjauksen keskenään. Kuten muissakin oppilaitoksissa, opinto-ohjaaja tapaa kaikki ryhmänohjaajat vielä lukukauden lopussa (Mehtäläinen 1998, 47). Näiden kokoontumisten lisäksi vuoden aikana olisi syytä pitää vähintään yksi yhteinen tilaisuus. Tässä kokoontumisessa voitaisiin käsitellä esimerkiksi ajankohtaisia ryhmänohjaukseen liittyviä asioita. Lisäksi ryhmänohjaajia tulee kannustaa osallistumaan koulun ulkopuoliseen koulutukseen.

Vaikka ryhmänohjauskokonaisuus suunnitellaan aina lukuvuoden alussa, lopullisesti ohjaustuntien sisältö lyödään lukuvuoden aikana. Tällöin tehdään myös ohjaustuntien vaatimat valmistelut. Kiireisessä kouluarjessa ryhmänohjaajien on kuitenkin vaikeaa löytää yhteistä aikaa tuntien suunnitteluun (ryhmänohjaaja Hanna Saaren näkemys ryhmänohjauksesta). Parasta olisi jos lukujärjestykseen voitaisiin varata aika viikoittaisiin palavereihin. Toinen mahdollisuus olisi nostaa ryhmänohjauksesta maksettavaa korvausta, jolloin opettajat voisivat hoitaa ohjausasioita omalla ajallaan.

Jotta opiskelijoiden ohjaustarpeet voitaisiin tyydyttää myös tulevaisuudessa, Länsi-Helsingin lukiossa on syytä miettiä seuraavia kysymyksiä.

1. Miten ryhmäohjausportfoliota voitaisiin kehittää, jotta se tukisi lukiolaisen henkilökohtaista kasvua?
2. Miten ryhmäohjaajiksi saadaan ohjaustyöhön kykeneviä ja siitä innostuneita opettajia?
3. Miten ohjaustuntien suunnittelu toteutetaan kouluvuoden aikana?

LÄHTEET

- Kivelä, R. 1996. Itsearviointi ja itsensäarviooikeus – portfoliotyöskentely ja -arviointi. Teoksessa Tellervo Renko (toim.) Luokattomuus etenee toisen asteen koulutuksessa. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Linnakylä, P., Pollari, P. & Takala, S. (toim.) 1995. Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän yliopistopaino.
- Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005. Saatavana www-muodossa: <http://www.lhl.edu.hel.fi/LHL_OPS2005.htm>
- Mehtäläinen, J. 1998. Luokattomuuden syvintä olemusta etsimässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän yliopistopaino.
- Muistiinpanot Ohjaava portfolio opinto-ohjauksessa -seminaarista 5.2.2003. Tekijän hallussa.
- Muistio kehittämishankepalaverista 31.3.2006. Tekijän hallussa.
- Muistio kehittämishankepalaverista 24.5.2006. Tekijän hallussa.
- Pelkonen, R. 1994. Irti aleksanterismista. Tervetuloa luokaton lukio. Hämeenlinna: Karisto Oy:n Kirjapaino.
- Ruponen, R., Nummenmaa, A.-R. & Koivuluhta, M. 2000. Ryhmäohjaus muutoksen mahdollisuuden maisemana. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaus-tutkimus. Juva: PS-Kustannus.
- ryhmäohjaaja Hanna Saaren näkemys ryhmäohjauksesta. Tekijän hallussa.
- ryhmäohjaaja Minna Streng-Ruohoniemen näkemys ryhmäohjauksesta. Tekijän hallussa.
- Taube, K. 1998. Portfolio. Oppimisen suunnittelu ja arviointi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino OY.
- Vuorinen, R. & Sampson, P. J. 2000. Ohjaus opintojen suunnittelun ja arvioinnin tukena – strategisia kysymyksiä. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaus-tutkimus. Juva: PS-Kustannus.
- Vuorinen, R. & Välijärvi, J. 1994. Itsenäisiin valintoihin ohjaaminen. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Välijärvi, J. 1996. Luokattomuuden vaikutukset ja niiden arviointi – missä ja miten uudistumisen tulisi näkyä. Teoksessa Tellervo Renko (toim.) Luokattomuus etenee toisen asteen koulutuksessa. Helsinki: Hakapaino Oy.

LIITTEET

LIITE 1. Ensimmäisen vuoden ryhmäohjaukansiö

LIITE 2. Toisen vuoden ryhmäohjaukansiö

LIITE 3. Kolmannen vuoden ryhmäohjaukansiö

LIITE 1.

Ryhmänohjauskansio – ensimmäinen vuosi

SISÄLLYSLUETTELO

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT	3
2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO	4
3. TUNTIEN SUUNNITTELU	6
4. RYHMÄNOHJAUS ENSIMMÄISENÄ VUOTENA	7
1. jakso	7
2. jakso	10
3. jakso	12
4. jakso	14
5. jakso	16

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT

”Ryhmänohjaaja tukee oman ryhmänsä ryhmäytymistä, ensimmäisenä vuonna myös tutorit ovat tässä ryhmänohjaajan tukena. Kouluvuoden alussa järjestettävä tutustumispäivä auttaa uusia opiskelijoita pääsemään helpommin sisälle kouluyhteisöön ja Helsinki-päivänä ryhmät retkeilevät ryhmänohjaajien sa johdolla vuosikursseittain. Ryhmänohjaajat tapaavat ensimmäisen jakson jälkeen järjestettävän vanhempainillan yhteydessä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajia ja informoivat opiskeluun liittyvistä asioista sekä keskustelevat huoltajien kanssa. Tämä mahdollisuus toistuu muiden vanhempainiltojen yhteydessä. Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja. Säännöllisissä viikoittaisissa tapaamisissa hän antaa opiskelijoille informaatiota ajankohtaisista asioista. Hän on myös yhteydessä huoltajiin tarvittaessa. Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä aineenopettajien kanssa ja ottaa yhteyttä opiskelijahuoltoryhmään huomattessaan siihen tarvetta. Ryhmänohjaajat vierailevat säännöllisesti, ainakin kerran lukuvuodessa opiskelijahuoltoryhmän kokouksissa.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20)

Opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen tiimi, jossa käsitellään opiskelijoiden asioita sekä seurataan heidän etenemistään ja menestymistään opinnoissaan. Opetussuunnitelma määrittelee opiskelijahuoltoryhmän seuraavasti. ”Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti, vähintään kerran jaksossa. Puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii rehtori. Ryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja ja resursien mukaan psykologi. Tarvittaessa kutsutaan kokouksiin mukaan ryhmänohjaajia ja aineenopettajia.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20) Ryhmänohjaajat kertovat opiskelijahuoltoryhmässä omasta ryhmästään. Huomiota kiinnitetään opiskelijoiden kurssikertymään, arvosanoihin sekä poissaoloihin.

Ryhmänohjaus on tärkeä osa lukion ohjauskokonaisuutta. ”Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä opinto-ohjaajan ja koulun muun ohjaushenkilöstön kanssa. Ryhmänohjaaja antaa ryhmäkohtaista ohjausta viikoittain pidettävillä ryhmänohjaustunneilla. Tarvittaessa ryhmänohjaaja antaa ryhmänsä opiskelijoille myös henkilökohtaista ohjausta tai ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajan puheille.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 18)

2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO

Tämä kansio kertoo ensimmäisen vuoden ryhmänohjauksesta. Kansioon on koottu ohjaustunneilla käytettävää materiaalia ja neuvoja ohjaustuntien toteuttamiseen. Mappiin on kirjattu myös koulun tapahtumat, joita suunnitellaan ryhmänohjaustunneilla (jatkossa RO-tunneilla). Kansiosta löytyy vinkkejä tilaisuuksien järjestämiseen ja siihen, koska tapahtumia kannattaa ruveta suunnittelemaan. Ryhmänohjauskansio on suurelta osin sähköisessä muodossa. Jos materiaalia ei löydy sähköisessä muodossa, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

Kansio jaetaan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden ryhmänohjaajille. Kansion tarkoitus on auttaa ryhmänohjaajaa orientoitumaan tehtävänsä ja toimia konkreettisenä työvälineenä tuntien suunnittelussa. Kansiota voi säilyttää koulussa tai kotona. Tärkeintä on, että se on tarvittaessa saatavilla.

Ryhmänohjaajat ovat itse vastuussa ohjaustuntien sisällöstä, opinto-ohjaaja järjestää ainoastaan tuntien aikana järjestettävät tilaisuudet. Tästä on maininta aina tilaisuuden yhteydessä. Ryhmänohjaajan kannattaa pitää kirjaa siitä, ketkä osallistuvat RO-tunneille, ja mitä asioita tunneilla käsitellään. Näin hän voi jälkikäteen antaa lisätehtäviä poissaolleille opiskelijoille. Kuten muiltakin kursseilta, RO-tunneilta saa olla poissa neljä kertaa lukuvuoden aikana. Jos poissaoloja on liikaa, opiskelija korvaa ne lisätehtäviä tekemällä (tehtävä/ryhmänohjaustunti). Lisätehtävinä voi käyttää myös tunneilla tehtyjä tehtäviä. Lisätehtävät palautetaan ryhmänohjaajalle, joka tarkistaa ne ja pitää kirjaa opiskelijan suorituksista. oheismateriaali: elämänviivaharjoitus, itsetunto, ulkomailla opiskelu, lukio-opiskeluun orientoituminen

Lukuvuoden päätyttyä opinto-ohjaaja tapaa ryhmänohjaajat ja keskustelee heidän kanssaan kuluneesta vuodesta. Samalla hän kerää ryhmänohjaajien päiväkirjat, joista hän voi seurata, mitä teemoja ohjaustunneilla on käsitelty. Keskustelun ja päiväkirjojen pohjalta opinto-ohjaaja muokkaa ryhmänohjauskansiota vastaamaan käytännön tarpeita.

Ryhmänohjaaja tulostaa kalvomateriaalin ja kopioi tuntitehtävät oman ryhmänsä tarpeisiin. Opiskelijat keräävät ohjaustuntien tehtävät henkilökohtaiseen ryhmänohjausportfolioon, jota säilytetään kokoontumisluokassa. Portfolion tekoa varten ryhmänohjaaja hankkii tyhjiä A3-paperereita, jotka taitetaan leveysuunnassa keskeltä kahtia. Opiskelijat kuvittavat kansion päällyslehden niin, että se heijastaa heidän omaa persoonaansa. Portfolion kuvittamiseen käytetään yksi ohjaustunti. Tuntia varten ryhmänohjaaja varaa esimerkiksi värikyniä, tusseja, vesivärejä ja siveltimiä, vanhoja aikakauslehtiä leikeltäväksi ja saksia ja liimapuikkoja kuvien leikkaamiseen ja liittämiseen. Opiskelijat nimikoivat kansionsa ja kirjoittavat sen etusivulle ryhmänohjausportfolio. Opinto-ohjaaja saa portfolioihin tallennetuista kyselylomakkeista ja tehtäväpapereista

runsaasti tietoa ryhmäläisistä ja voi käyttää niitä haastatellessaan ensimmäisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita. Myös ryhmänohjaaja hyötyy portfolioista. Materiaalit antavat hyvän pohjan henkilökohtaiseen keskusteluun ja arviointilomakkeita voi käyttää ohjaustuntien kehittämiseen.

3. TUNTIEN SUUNNITTELU

Ryhmänohjaajat suunnittelevat ohjauskokonaisuuden yhdessä opinto-ohjaajan kanssa elokuun suunnittelupäivänä eli ennen koulutyön alkua. Tällöin käydään läpi vuoden kulkuun sisältyvät teemat, ja mietitään niiden jakautumista RO-tunneille. Suunnittelussa voi edetä seuraavan kaavan mukaan:

1. Selvitetään, kuinka monta RO-tuntia kouluvuoden voidaan pitää. Yleensä tunteja on 25–30. Laskennassa on hyvä ottaa huomioon koeviikot, lomat ja lomaa edeltävät päivät, jolloin ohjaustunteja ei pidetä. Tällaisia ovat esimerkiksi joului- tai pääsiäiskirkkopäivät. Myös taksvärkin tai penkinpajajaisten vietto saattaa osua RO-tunnin päälle.
2. Mietitään, sisältyykö kouluvuoteen joitain sellaisia tapahtumia tai tilaisuuksia, jotka ovat ensimmäisen vuoden opiskelijoiden vastuulla, mutta joita ei ole kirjattu tähän kansioon. Jos tapahtumia joudutaan suunnittelemaan RO-tuntien aikana, ne on syytä mahduttaa tuntisisältöihin. Myös tiedossa oleville ajankohtaisille asioille kannattaa varata tilaa. Rehtorilta, apulaisrehtorilta ja oppilaskunnan ohjaavalta opettajalta voi kysyä, mitä suunnitelmia heillä on ohjaustuntien varalle.
3. Käydään läpi ensimmäisen vuoden ryhmänohjaus ja mietitään, säilytetäänkö kokonaisuus sellaisenaan vai onko syytä lisätä tai poistaa jotain. Lihavoidulla fontilla merkityt kokonaisuudet ovat opinto-ohjauskurssiin tai ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluvia asioita, joita ei pidä poistaa. Jokaiselle jaksolle on suunniteltu viisi tai kuusi RO-tuntia, käytännössä tunteja voi olla enemmän tai vähemmän. Koska osa ohjaustunneista on varmasti suunniteltu liian täyteen, kannattaa miettiä, mitä teemoja puolen tunnin aikana ehtii käsittelemään.
4. Ryhmänohjaajat etenevät yhteisen suunnitelman mukaan ja tarvittaessa korjaavat sitä vuoden aikana. Jaksojen aikana ryhmänohjaajat tapaavat opettajanhuoneessa keskiviikon ruokavälitunnilla kello 12.00. Tällöin he voivat keskustella seuraavan päivän ohjaustunnista ja tehdä tarvittavat valmistelut. He voivat muuttaa aikaa, mutta on tärkeää, että yhteisistä kokoontumisista pidetään kiinni.

4. RYHMÄNOHJAUS ENSIMMÄISENÄ VUOTENA

1. jakso

1. koulupäivä

- **Ensimmäisenä koulupäivänä ryhmänohjaaja tapaa ensimmäistä kertaa oman ryhmänsä. Lukion aloittavia opiskelijoita ei tule kuormittaa liiallisella informaatiolla, mutta tärkeimmät koulunkäyntiin liittyvät asiat on syytä selvittää. oheismateriaali: 1. koulupäivä, 1. koulupäivän kulku**
- Oppilaskunta huolehtii kirjatilauksista. Lukiolaisten kirjakaupan kautta tilatut oppikirjat saapuvat yleensä toisena koulupäivänä ja ne saa hakea oppilaskunnan huoneesta alakerrasta.
- **Ryhmänohjaaja opettaa opiskelijoille, miten kurssit valitaan kurssitarjottimesta. Tarvitset kalvon täytetystä ainevalintakortista, tyhjistä kurssitarjottimesta ja ensimmäisen jakson lukujärjestyspohjasta. oheismateriaali: kurssitarjottimen täyttö ja lukujärjestyksen teko, pakolliset kurssit, esimerkki-ainevalintakortti (ei sähköisessä muodossa)**

Ensimmäisen jakson ajankohtaisia asioita ovat tietokonetunnusten jako opiskelijoille, Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen, LUMA-klubin mainostaminen, ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan, tutustumisiltapäivästä kertominen, taksvärkkipäivästä ja toisen asteen yhteistyötarjoituksesta tiedottaminen. Tiedotusasiat on pyritty sijoittamaan oikeaan ajankohtaan, tarkalleen niitä ei kuitenkaan pysty ajoittamaan. Tiettyä ohjaustuntia suunnitellessaan ryhmänohjaajan kannattaa siis silmäillä myös muille tunneille sijoitettuja ajankohtaisia asioita. Lisäksi hänen kannattaa pitää korvansa auki uusille tiedotusasioille. Jos ajankohtaisen asian läpikäymiseen menee koko RO-tunti, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

1. ryhmänohjaustunti

- **Ryhmänohjaaja käy opiskelijoiden kanssa läpi luokattoman lukion pelisääntöjä. Pyydä opiskelijoita pitämään opinto-opasta mukanaan RO-tunneilla, jotta voitte käydä sitä lävitse. oheismateriaali: luokattoman lukion pelisäännöt**
- *ajankohtaiset asiat: tietokonetunnusten jako opiskelijoille, Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen*

2. ryhmänohjaustunti

- **edellinen teema jatkuu**
- Tutorit vierailevat luokassa kertomassa tutustumisiltapäivästä. Opiskelijoilla on usein kysymyksiä tutustumisiltapäivään liittyen ja niiden läpikäymiseen on syytä varata aikaa.
- *ajankohtaiset asiat: LUMA-klubin mainostaminen*

3. ryhmänohjaustunti

- **Terveydenhoitaja, laaja-alainen erityisopettaja ja lukiopsykologi vierailevat RO-tunnilla (opinto-ohjaaja järjestää). Vierailulla pyritään tekemään opiskelijahuoltohenkilöt tutuksi ja alentamaan kynnystä kääntyä heidän puoleensa.**
- *ajankohtaiset asiat: ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan*

4. ryhmänohjaustunti

- **Tutoropiskelijat kertovat RO-tunnilla koeviikosta. Tämän lisäksi ryhmänohjaajan kannattaa kertoa koeviikon järjestelyistä sekä koeviikkoon valmistautumisesta. Myös hylätyn kokeen uusiminen, valmistelutunnit ja kokeiden palautuspäivä on syytä käydä lävitse.**

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat opettelevat tuntemaan toisensa ja ryhmänohjaajan. Ryhmänohjaaja voi käyttää mielikuvitustaan ja keksiä omia ryhmäyttämisharjoituksia tai käyttää seuraavia harjoituksia. Opiskelijat etsivät ryhmästä entuudestaan tuntemattoman parin ja esittelevät hänet luokalle. Vaihtoehtoisesti opettaja voi hyö-**

dyntää kysymysbingoa, jossa jokainen opiskelija esittää itselleen tai toiselle kysymyksen ja vastaa siihen. Kysymykset arvoetaan esimerkiksi hatusta tai pahvilaatikosta. Ryhmänohjaaja voi kertoa itsestään tai opiskelijat voivat esittää hänelle suullisia tai kirjallisia kysymyksiä. Jos ryhmään tulee opiskeluvuoden aikana uusia opiskelijoita, ryhmänohjaaja esittelee heidät ja tutustuttaa heidät muuhun ryhmään. oheismateriaali: kysymysbingo

6. ryhmänohjaustunti

- Ryhmäyttämisharjoitukset jatkuvat. Tällä kertaa opiskelijat voi jakaa esimerkiksi viiden hengen ryhmiin. Kullekin ryhmälle jaetaan noin kymmenen korttia tai kuvaa ja jokaisen ryhmäläisen pitää poimia häntä itseään tai esimerkiksi lukion alkua kuvaava kortti. Tämän jälkeen jokainen kertoo, miksi valitsi kyseisen kortin, ja mitä valinta kertoo hänestä.
- *ajankohtaiset asiat: taksvärkkipäivästä tiedottaminen, toisen asteen yhteistyötarjottimesta tiedottaminen*

2. jakso

Toisen jakson ajankohtaisia asioita: vanhempainillasta tiedottaminen, lukiolaisten liitto esittelee toimintaansa, kahvituksen organisoiminen vanhojen tansseihin.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan ja raportoida opiskelijahuoltoryhmässä. **oheismateriaali: kurssikertymä**
- *ajankohtaiset asiat: vanhempainillasta tiedottaminen*

2. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kerää jaksotodistukset takaisin ja kontrolloi, että opiskelijat ovat näyttäneet todistuksensa vanhemmilleen. Hän voi myös antaa todistukset takaisin opiskelijoille.
- Ryhmänohjaaja keskustelee opiskelijoiden kanssa ensimmäisestä koeviikosta ja kerää taululle vinkkejä siitä, miten koeviikolle kannattaisi jatkossa valmistautua. **oheismateriaali: koeviikosta keskusteleminen**
- **Opinto-ohjaaja vierailee luokissa kertomassa oikeasta opiskelutekniikasta ja -tyyleistä.**
- *ajankohtaiset asiat: lukiolaisten liitto esittelee toimintaansa (vie koko RO-tunnin)*

3. ryhmänohjaustunti

- **Tutorit vierailevat ryhmänohjausluokissa. He kertovat opiskelun tavoitteista ja siitä, miten lukiossa voi menestyä.** Lisäksi tutorit keskustelevat oman opiskelijaryhmänsä kanssa koulunalusta ja perehdyttävät heitä lukio-opiskeluun. Tutorit voivat myös vetää luokassa ryhmäyttämisharjoituksia ja näin parantaa ryhmän me-henkeä.

4. ryhmänohjaustunti
 - **Opiskelijat kirjoittavat kirjeen itselleen, joka suljetaan ja annetaan takaisin opintojen loppuvaiheessa. oheismateriaali: kirje itselle**

5. ryhmänohjaustunti
 - **Ensimmäisen vuoden opiskelijoille suunnattu yhteinen tilaisuus, jossa kerrotaan vaihto-oppilasvuodesta (opinto-ohjaaja järjestää).**

6. ryhmänohjaustunti
 - **Lukiopsykologi kertoo opiskeluissa jaksamisesta (opinto-ohjaaja järjestää). Tilaisuus on suunnattu aiheesta kiinnostuneille, muille opiskelijoille pidetään normaali RO-tunti.**
 - **Opiskelijat paneutuvat itsetuntemukseen ja siihen, miten hyvä itsetunto liittyy opinnoissa menestymiseen. Tehtävään liittyvä teksti ja testi eivät ole sähköisessä muodossa. oheismateriaali: itsetunto, itsetunto ja opiskelu. Tunnilla täytettävä tehtävä kerätään talteen ja liitetään myöhemmin ryhmänohjausportfolioon. Opiskelijat tekevät portfoliot kolmannen jakson aikana.**
 - *ajankohtaiset asiat: kahvituksen organisoiminen vanhojen tansseihin. Opinto-oppaassa on vinkkejä kahvituksen järjestämiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tilaisuuteen.*

3. jakso

Kolmannen jakson ajankohtaisia asioita ovat kahvituksen organisoiminen vanhojen tansseihin, syksyn ylioppilasjuhlasta ja alkuhaastatteluista tiedottaminen sekä ylioppilaskirjoitusten vaatimista järjestelyistä, puurojuhlasta ja muusta joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen, Hesän nuorten ääni-kampanja (vie koko RO-tunnin).

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. oheismateriaali: kurssikertymä
- *ajankohtaiset asiat: alkuhaastatteluista ja syksyn ylioppilasjuhlasta tiedottaminen, kahvituksen organisoiminen vanhojen tansseihin. Opinto-oppaassa on vinkkejä kahvituksen järjestämiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyödiä neuvoja tilaisuuteen.*

2. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kerää jaksotodistukset takaisin ja kontrolloi, että opiskelijat ovat näyttäneet todistuksensa vanhemmilleen. Hän voi myös antaa todistukset takaisin opiskelijoille.
- Opiskelijat tekevät ryhmänohjausportfoliot. Ohjeet portfolion tekoon Ryhmänohjauskansio-kappaleessa. oheismateriaali: portfolio
- *ajankohtaiset asiat: ylioppilaskirjoitusten vaatimista järjestelyistä tiedottaminen*

3. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo opiskelijoille, mitä ainevalintoja jatkoopinnot edellyttävät. oheismateriaali: ainevalinnat jatkoopintoja varten

- *ajankohtaiset asiat: puurojuhlasta ja muusta joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen*

4. ryhmänohjaustunti

- **Rehtori pitää ainevalintatilaisuuden ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Tilaisuuden jälkeen opiskelijat voivat tehdä seuraavan vuoden kurssivalinnat.**
- *ajankohtaiset asiat: Hesan nuorten ääni -kampanja (vie koko RO-tunnin)*

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät kaksi oppimistyylytestiä ja arvioivat saamiinsa tuloksia. Testit liitetään ryhmänohjausportfolioon. Tunnin loppuksi ryhmänohjaaja käy oppimistyylyjä läpi kalvon avulla. oheismateriaali: oppimistyylytesti I ja II (ainoastaan testi II sähköisessä muodossa), eri oppimistyylyistä.**

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat täyttävät kyselyn, jota opinto-ohjaaja hyödyntää haastattellessaan ensimmäisen vuoden opiskelijoita (ns. alkahaastattelu). Täytetyt lomakkeet talletetaan ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: alkahaastattelu, kutsu alkahaastatteluun**

4. jakso

Neljännän jakson ajankohtaisia asioita ovat hiihtolomaa edeltävästä ohjelmasta (mm. penkinpainajaispäivä) ja kevään liikunta-kulttuuripäivästä tiedottaminen.

1. ryhmänohjaustunti
 - Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. oheismateriaali: kurssikertymä
 - *ajankohtaiset asiat: hiihtolomaa edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen (mm. penkinpainajaispäivä)*
2. ryhmänohjaustunti
 - Ryhmänohjaaja kerää jaksotodistukset takaisin ja kontrolloi, että opiskelijat ovat näyttäneet todistuksensa vanhemmilleen. Hän voi myös antaa todistukset takaisin opiskelijoille.
 - Opiskelijoille kerrotaan kesätöiden hakemisesta ja muistutetaan työelämän pelisäännöistä. Tarvittaessa opinto-ohjaaja hankkii aiheeseen liittyvää materiaalia opiskelijoille. oheismateriaali: kesätyötä hakiessa, kesätyöntekijän oikeudet
3. ryhmänohjaustunti
 - Opiskelijat tekevät Miten eri aineita pitäisi opiskella -tehtävän. Vaihtoehtoisesti ryhmänohjaajat voivat sopia, että eri aineiden opettajat kertovat reaaliaineiden, matematiikan ja kielten opiskelusta. oheismateriaali: ainekohtaisia opiskeluohjeita, miten eri aineita tulisi opiskella (tekstit eivät ole sähköisessä muodossa)
 - *ajankohtaiset asiat: kevään liikunta-kulttuuripäivästä tiedottaminen*
4. ryhmänohjaustunti
 - Opiskelijat tekevät opiskeluprofiili-tehtävän, joka liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: opiskeluprofiili (ei sähköisessä muodossa), Miten nämä asiat liittyvät oppimiseen

5. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja informoi ryhmänohjaajia kesän opiskelumahdollisuuksista ja syksyn abiturienttikursseista. Ryhmänohjaaja kertoo aiheesta RO-tunnilla.**

5. jakso

Viidennen jakson ajankohtaisia asioita ovat pääsiäistä edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen (mm. pääsiäiskirkko), tutorkurssille ilmoittautuminen, kevätretkestä tiedottaminen, kevään ylioppilasjuhlasta ja sen järjestelyistä tiedottaminen.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan ja opiskelijat voivat arvioida kulunutta vuotta (ks. 5. ryhmänohjaustunnin ohjelma). oheismateriaali: kurssikertymä
- Ryhmänohjaaja jakaa lisätehtäviä niille opiskelijoille, jotka ovat laistaneet RO-tunneilta. Tehtävät kannattaa jakaa julkisesti, jotta opiskelijat näkevät, mitä poissaoloista seuraa. oheismateriaali: elämänviivaharjoitus, itsetunto, ulkomailla opiskelu, lukio-opiskeluun orientoituminen. Lisätehtävinä voi käyttää myös ohjaustunneilla tehtyjä tehtäviä.
- *ajankohtaiset asiat: pääsiäistä edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen (mm. pääsiäiskirkko), tutorkurssille ilmoittautuminen*

2. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kerää jaksotodistukset takaisin ja kontrolloi, että opiskelijat ovat näyttäneet todistuksensa vanhemmilleen. Hän voi myös antaa todistukset takaisin opiskelijoille.
- Opiskelijat tekevät erilaisia oppimistapoja -tehtävän, joka liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: erilaisia oppimistapoja -tehtävä (tekstit eivät ole ei sähköisessä muodossa)

3. ryhmänohjaustunti

- Opiskelijat tekevät muistamiseen liittyvän tehtävän ja liittävät sen ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: muistamisesta tehtävä, muistamisesta teksti (toinen teksti ei ole sähköisessä muodossa)

4. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo ylioppilaskirjoituksista ja opiskelijoilla on mahdollisuus kysyä aiheesta. oheismateriaali: perusasiat ylioppilaskirjoituksista
- *ajankohtaiset asiat: kevätretkestä tiedottaminen*

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat arvioivat opiskeluaan ensimmäisenä opiskeluvuotena. Arviointi liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: 1. vuoden arviointi**

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat arvioivat ohjaustunteja ja miettivät, miten tunteja voisi kehittää. oheismateriaali: RO-tuntien arviointilomake**
- *ajankohtaiset asiat: kevään ylioppilasjuhlasta ja sen järjestelyistä tiedottaminen*

LIITE 2.

Ryhmänohjauskansio – toinen vuosi

SISÄLLYSLUETTELO

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT	3
2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO	4
3. TUNTIEN SUUNNITTELU	6
4. RYHMÄNOHJAUS TOISENA VUOTENA.....	7
1. jakso	7
2. jakso	9
3. jakso	11
4. jakso	13
5. jakso	15

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT

”Ryhmänohjaaja tukee oman ryhmänsä ryhmäytymistä, ensimmäisenä vuonna myös tutorit ovat tässä ryhmänohjaajan tukena. Kouluvuoden alussa järjestettävä tutustumispäivä auttaa uusia opiskelijoita pääsemään helpommin sisälle kouluyhteisöön ja Helsinki-päivänä ryhmät retkeilevät ryhmänohjaajiensa johdolla vuosikursseittain. Ryhmänohjaajat tapaavat ensimmäisen jakson jälkeen järjestettävän vanhempainillan yhteydessä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajia ja informoivat opiskeluun liittyvistä asioista sekä keskustelevat huoltajien kanssa. Tämä mahdollisuus toistuu muiden vanhempainiltojen yhteydessä. Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja. Säännöllisissä viikoittaisissa tapaamisissa hän antaa opiskelijoille informaatiota ajankohtaisista asioista. Hän on myös yhteydessä huoltajiin tarvittaessa. Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä aineenopettajien kanssa ja ottaa yhteyttä opiskelijahuoltoryhmään huomattaessaan siihen tarvetta. Ryhmänohjaajat vierailevat säännöllisesti, ainakin kerran lukuvuodessa opiskelijahuoltoryhmän kokouksissa.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20)

Opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen tiimi, jossa käsitellään opiskelijoiden asioita sekä seurataan heidän etenemistään ja menestymistään opinnoissaan. Opetussuunnitelma määrittelee opiskelijahuoltoryhmän seuraavasti. ”Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti, vähintään kerran jaksossa. Puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii rehtori. Ryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja ja resursien mukaan psykologi. Tarvittaessa kutsutaan kokouksiin mukaan ryhmänohjaajia ja aineenopettajia.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20) Ryhmänohjaajat kertovat opiskelijahuoltoryhmässä omasta ryhmästään. Huomiota kiinnitetään opiskelijoiden kurssikertymään, arvosanoihin sekä poissaoloihin.

Ryhmänohjaus on tärkeä osa lukion ohjauskokonaisuutta. ”Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä opinto-ohjaajan ja koulun muun ohjaushenkilöstön kanssa. Ryhmänohjaaja antaa ryhmäkohtaista ohjausta viikoittain pidettävillä ryhmänohjaustunneilla. Tarvittaessa ryhmänohjaaja antaa ryhmänsä opiskelijoille myös henkilökohtaista ohjausta tai ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajan puolelle.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 18)

2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO

Tämä kansio kertoo toisen vuoden ryhmänohjauksesta. Kansioon on koottu ohjaustunneilla käytettävää materiaalia ja neuvoja ohjaustuntien toteuttamiseen. Mappiin on kirjattu myös koulun tapahtumat, joita suunnitellaan ryhmänohjaustunneilla (jatkossa RO-tunneilla). Kansiota löytyy vinkkejä tilaisuuksien järjestämiseen ja siihen, koska tapahtumia kannattaa ruveta suunnittelemaan. Ryhmänohjauskansio on suurelta osin sähköisessä muodossa. Jos materiaalia ei löydy sähköisessä muodossa, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

Kansio jaetaan toisen vuoden opiskelijoiden ryhmänohjaajille. Kansion tarkoitus on auttaa ryhmänohjaajaa orientoitumaan tehtäväänsä ja toimia konkreettisenä työvälineenä tuntien suunnittelussa. Kansiota voi säilyttää koulussa tai kotona. Tärkeintä on, että se on tarvittaessa saatavilla.

Ryhmänohjaajat ovat itse vastuussa ohjaustuntien sisällöstä, opinto-ohjaaja järjestää ainoastaan tuntien aikana järjestettävät tilaisuudet. Tästä on maininta aina tilaisuuden yhteydessä. Ryhmänohjaajan kannattaa pitää kirjaa siitä, ketkä osallistuvat RO-tunneille, ja mitä asioita tunneilla käsitellään. Näin hän voi jälkikäteen antaa lisätehtäviä poissaolleille opiskelijoille. Kuten muiltakin kursseilta, RO-tunneilta saa olla poissa neljä kertaa lukuvuoden aikana. Jos poissaoloja on liikaa, opiskelija korvaa ne lisätehtäviä tekemällä (tehtävä/ryhmänohjaustunti). Lisätehtävinä voi käyttää myös tunneilla tehtyjä tehtäviä. Osan lisätehtävistä voi tehdä useampaan kertaan. Opiskelija voi tutustua esimerkiksi kahteen eri ammattiin ja jatko-opinnoista kertovaan lehteen (ammattinkuvaus- ja lehtitehtävä). Lisätehtävät palautetaan ryhmänohjaajalle, joka tarkistaa ne ja pitää kirjaa opiskelijan suorituksista. oheismateriaali: hyvä essee ja reaalikokeeseen valmistautuminen, ammattinkuvaus, lehtitehtävä, ammattiopiskelu, yrittäjäyys (tekstit eivät ole sähköisessä muodossa), tulevaisuuden työelämä

Lukuvuoden päätyttyä opinto-ohjaaja tapaa ryhmänohjaajat ja keskustelee heidän kanssaan kuluneesta vuodesta. Samalla hän kerää ryhmänohjaajien päiväkirjat, joista hän voi seurata, mitä teemoja ohjaustunneilla on käsitelty. Keskustelun ja päiväkirjojen pohjalta opinto-ohjaaja muokkaa ryhmänohjauskansiota vastaamaan käytännön tarpeita.

Ryhmänohjaaja tulostaa kalvomateriaalin ja kopioi tuntitehtävät oman ryhmänsä tarpeisiin. Opiskelijat ovat ensimmäisestä vuodesta lähtien pitäneet ryhmänohjausportfoliota, jota säilytetään kokoontumisluokassa. Opinto-ohjaaja saa portfolioihin tallennetuista kyselylomakkeista ja tehtäväpapereista runsaasti tietoa ryhmäläisistä ja voi käyttää niitä haastatellessaan ensimmäisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita. Myös ryhmänohjaaja hyötyy portfolioista. Materiaalit antavat hyvän pohjan henkilökohtaiseen keskusteluun ja arviointilomakkeita voi käyttää ohjaustuntien kehittämiseen.

3. TUNTIEN SUUNNITTELU

Ryhmänohjaajat suunnittelevat ohjauskokonaisuuden elokuun suunnittelupäivänä eli ennen koulutyön alkua. Tällöin käydään läpi vuoden kulkuun sisältyvät teemat, ja mietitään niiden jakautumista RO-tunneille. Suunnittelussa voi edetä seuraavan kaavan mukaan:

1. Selvitetään, kuinka monta RO-tuntia kouluvuoden voidaan pitää. Yleensä tunteja on 25–30. Laskennassa on hyvä ottaa huomioon koeviikot, lomamat ja lomaa edeltävät päivät, jolloin ohjaustunteja ei pidetä. Tällaisia ovat esimerkiksi joulu- tai pääsisäiskirkkopäivät. Myös taksvärkin tai penkinpainaajien vietto saattaa osua RO-tunnin päälle.
2. Mietitään, sisältyykö kouluvuoteen joitain sellaisia tapahtumia tai tilaisuuksia, jotka ovat toisen vuoden opiskelijoiden vastuulla, mutta joita ei ole kirjattu tähän kansioon. Jos tapahtumia joudutaan suunnittelemaan RO-tuntien aikana, ne on syytä mahdollistaa tuntisisältöihin. Myös tiedossa oleville ajankohtaisille asioille kannattaa varata tilaa. Rehtorilta, apulaisrehtorilta ja oppilaskunnan ohjaavalta opettajalta voi kysyä, mitä suunnitelmia heillä on ohjaustuntien varalle.
3. Käydään läpi toisen vuoden ryhmänohjaus ja mietitään, säilytetäänkö kokonaisuus sellaisenaan vai onko syytä lisätä tai poistaa jotain. Lihavoidulla fontilla merkityt tuntisisällöt ovat opinto-ohjauskurssiin tai ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluvia asioita, joita ei pidä poistaa. Jokaiselle jaksolle on suunniteltu viisi tai kuusi RO-tuntia, käytännössä tunteja voi olla enemmän tai vähemmän. Koska osa ohjaustunneista on varmasti suunniteltu liian täyteen, kannattaa miettiä, mitä teemoja puolen tunnin aikana ehtii käsittelemään.
4. Ryhmänohjaajat etenevät yhteisen suunnitelman mukaan ja tarvittaessa korjaavat sitä vuoden aikana. Jaksojen aikana ryhmänohjaajat tapaavat opettajanhuoneessa keskiviikon ruokavälitunnilla kello 12.00. Tällöin he voivat keskustella seuraavan päivän ohjaustunnista ja tehdä tarvittavat valmistelut. He voivat muuttaa aikaa mutta on tärkeää, että yhteisistä kokoontumisista pidetään kiinni.

4. RYHMÄNOHJAUS TOISENA VUOTENA

1. jakso

1. koulupäivä

- **Opiskelijat tekevät muutoksia kurssitarjottimeensa ja päivittävät ne Wilma-ohjelmaan. Muutokset kannattaa tehdä kotikoneilta, sillä ensimmäisen vuoden opiskelijat täyttävät koulun ATK-tilat. Ryhmänohjaaja jakaa opiskelijoille ensimmäisen jakson lukujärjestyspohjat, johon opiskelijat voivat suunnitella alkavan jakson ohjelman. Opinto-oppaita jakaessaan ryhmänohjaaja voi kertoa opiskelijoille uusista järjestelyistä ja säännöistä, kuten tuntikiertokaaviosta, ruokailujärjestyksestä tai poissaolokäytännöstä.**
- **Jos ryhmään on liittynyt uusia opiskelijoita, ohjaaja esittelee heidät ja tutustuttaa heidät muuhun ryhmään. Myös kouluvuoden aikana ryhmään saattaa liittyä uusia opiskelijoita.**
- Oppilaskunta huolehtii kirjatilauksista. Lukiolaisten kirjakaupan kautta tilatut oppikirjat saapuvat yleensä toisena koulupäivänä ja ne saa hakea oppilaskunnan huoneesta alakerrasta.

Ensimmäisen jakson ajankohtaisia asioita ovat Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen, LUMA-klubin mainostaminen, ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan, taksvärkkipäivästä ja toisen asteen yhteistyötarjottimesta tiedottaminen, kahvituksen organisoiminen syksyn vanhempainiltaan. Tiedotusasiat on pyritty sijoittamaan oikeaan ajankohtaan, tarkalleen niitä ei kuitenkaan pysty ajoittamaan. Tiettyä ohjaustuntia suunnitellessaan ryhmänohjaajan kannattaa siis silmäillä myös muille tunneille sijoitettuja ajankohtaisia asioita. Lisäksi hänen kannattaa pitää korvansa auki uusille tiedotusasioille. Jos ajankohtaisen asian läpikäymiseen menee koko RO-tunti, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo opiskelijoille toisen vuoden ryhmänohjauksesta. Opiskelijat saavat myös itse ideoida ohjaustuntien teemoja. oheismateriaali: toisen vuosiasteen ryhmänohjaus
- *ajankohtaiset asiat: Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen*

2. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo opiskelijoille toisen vuoden opinnoista ja niiden merkityksestä. oheismateriaali: toisen vuoden opiskelu
- *ajankohtaiset asiat: LUMA-klubin mainostaminen*

3. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat suunnittelevat ylioppilaskirjoituksia. Suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, sillä syksyn kirjoituksiin osallistuminen pitää huomioida toisen vuoden kurssivalinnoissa. Tietoa ylioppilaskirjoituksista löytyy opinto-oppaasta ja ylioppilastutkintolautakunnan nettisivuilta www.ylioppilastutkinto.fi. Tunnin alussa ryhmänohjaaja voi näyttää kalvon ylioppilaskirjoitusten hajauttamisesta. Suunnitelma liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: ylioppilaskirjoitusten hajauttaminen, suunnitelma ylioppilastutkintoon osallistumisesta**
- *ajankohtaiset asiat: ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan*

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat vastaavat opiskelutapoja koskevaan kyselyyn. Ryhmänohjaaja kerää kyselylomakkeet ja tekee niistä yhteenvedon seuraavalle RO-tunnille. oheismateriaali: miten opiskelet**

5. ryhmänohjaustunti

- **Ryhmänohjaaja esittelee opiskelijoille yhteenvedon miten opiskelet -kyselystä ja virittää sen pohjalta keskustelun. Kyselylomakkeet liitetään ryhmänohjausportfolioon.**
- *ajankohtaiset asiat: taksvärkkipäivästä ja toisen asteen yhteistyötarjottimesta tiedottaminen, kahvituksen organisoiminen syksyn vanhempainiltaan. Opinto-oppaassa on vinkkejä kahvituksen järjestämiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tilaisuuteen.*

2. jakso

Toisen jakson ajankohtaisia asioita: kahvituksen organisoiminen syksyn vanhempainiltaan, vanhojen tanssien järjestely.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. oheismateriaali: kurssikertymä
- *ajankohtaiset asiat: kahvituksen organisoiminen syksyn vanhempainiltaan. Opinto-oppaassa on vinkkejä kahvituksen järjestämiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tilaisuuteen.*

2. ryhmänohjaustunti

- Opiskelijat vastaavat kyselyyn, jossa kartoitetaan heidän opiskelutilannettaan. Lomakkeet talletetaan ryhmänohjausportfolioon. Opinto-ohjaaja käy lomakkeet läpi ja tarvittaessa keskustele opiskelijoiden kanssa. oheismateriaali: kysely kakkosille

3. ryhmänohjaustunti

- Opinto-ohjaaja kertoo ammattioppilaitoksista ja opiskelusta ammattioppilaitoksessa.

4. ryhmänohjaustunti

- Opinto-ohjaaja kertoo ammattikorkeakouluista ja opiskelusta ammattikorkeakoulussa. RO-tuntien aikana opiskelijat jatkavat ammattikorkeakouluihin tutustumista. Heille jaetaan ammattikorkeakouluopinnot-oppaat ja niihin liittyvät tehtävät. Opinto-ohjaaja toimittaa ryhmänohjaajille oppaat ja tehtäväpohjan, jonka he voivat monistaa oman ryhmänsä tarpeisiin.

5. ryhmänohjaustunti

- Opiskelijat tekevät itsenäisesti ammattikorkeakouluihin liittyvää tehtävää.

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät itsenäisesti ammattikorkeakouluihin liittyvää tehtävää.**
- *ajankohtaiset asiat: vanhojen tanssien järjestely. Opinto-oppaassa on vinkkejä tilaisuuden organisoimiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tapahtuman järjestämiseen.*

3. jakso

Kolmannen jakson ajankohtaisia asioita ovat vanhojen tanssien järjestely, syksyn ylioppilasjuhlasta tiedottaminen, abiverkkareiden tilaaminen, ylioppilaskirjoitusten vaatimista järjestelyistä sekä puurojuhlasta ja muusta joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen, kahvituksen organisoiminen kevään vanhempainiltaan, Hesan nuorten ääni -kampanja (vie koko RO-tunnin).

1. ryhmänohjaustunti

- **Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan ja raportoida opiskelijahuoltoryhmässä. oheismateriaali: kurssikertymä**
- *ajankohtaiset asiat: syksyn ylioppilasjuhlasta tiedottaminen, abiverkkareiden tilaaminen ja vanhojen tanssien järjestely. Opinto-oppaassa on vinkkejä tilaisuuden organisoimiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tapahtuman järjestämiseen.*

2. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät itsenäisesti ammattikorkeakouluihin liittyvää tehtävää. Valmis tehtävä liitetään ryhmänohjausportfolioon.**
- *ajankohtaiset asiat: ylioppilaskirjoitusten vaatimista järjestelyistä, puurojuhlasta ja muusta joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen*

3. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja kertoo yliopistoista ja opiskelusta yliopistossa. RO-tuntien aikana opiskelijat jatkavat yliopistoihin tutustumista. Heille jaetaan yliopisto-opinnot -oppaat ja niihin liittyvät tehtävät. Opinto-ohjaaja toimittaa ryhmänohjaajille oppaat ja tehtäväpohjan, jonka he voivat monistaa oman ryhmänsä tarpeisiin.**

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät itsenäisesti yliopistoihin liittyvää tehtävää.**
- *ajankohtaiset asiat: Hesan nuorten ääni -kampanja (vie koko RO-tunnin), kahvituksen organisoiminen kevään vanhempainiltaan. Opin-*

to-oppaassa on vinkkejä kahvituksesta, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tilaisuuden järjestämiseen.

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät itsenäisesti yliopistoihin liittyvää tehtävää.**
- *ajankohtaiset asiat: kahvituksen organisoiminen kevään vanhempainiltaan. Opinto-oppaassa on vinkkejä kahvituksesta, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tilaisuuden järjestämiseen.*

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät itsenäisesti yliopistoihin liittyvää tehtävää. Valmis tehtävä liitetään ryhmänohjausportfolioon.**

4. jakso

Neljannen jakson ajankohtaisia asioita ovat hiihtolomaa edeltävästä ohjelmasta (mm. penkinpainajaispäivä) ja kevään liikunta-kulttuuripäivästä tiedottaminen.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. oheismateriaali: kurssikertymä
- *ajankohtaiset asiat: hiihtolomaa edeltävästä ohjelmasta (mm. penkinpainajaispäivä) tiedottaminen*

2. ryhmänohjaustunti

- **Rehtori pitää ainevalintatilaisuuden toisen vuoden opiskelijoille. Tilaisuuden jälkeen opiskelijat voivat tehdä seuraavan vuoden kurssivalinnat.**

3. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijoille jaetaan jatko-opinnoista kertova Opintomaailma-lehti ja he saavat tutustua siihen RO-tunnin aikana. Tarvittaessa opinto-ohjaaja toimittaa ryhmänohjaajille lehteen liittyvän tehtävän, joka liitetään ryhmänohjausportfolioon. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa muutama lehti itselleen, jotta hän voi jakaa ne lisätehtävinä opiskelijoille.**
- *ajankohtaiset asiat: kevään liikunta-kulttuuripäivästä tiedottaminen*

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijoille jaetaan Helsingin sanomien koulutusliite ja he saavat tutustua siihen RO-tunnin aikana. Tarvittaessa opinto-ohjaaja toimittaa ryhmänohjaajille lehteen liittyvän tehtävän, joka liitetään ryhmänohjausportfolioon. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa muutama lehti itselleen, jotta hän voi jakaa ne lisätehtävinä opiskelijoille.**

5. ryhmänohjaustunti

- **AmmatINVALINTAPSYKOLOGI** vierailee koululla kertomassa ammattinvalintaprosessista ja esittelemässä internetin ammattinvalintatestiä (www.mol.fi). Opinto-ohjaaja järjestää tilaisuuden tai kertoo itse aiheesta.

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat** tarkastelevat syksyllä tekemäänsä ylioppilaskirjotussuunnitelmaa ja tarvittaessa muuttavat sitä. Suunnitelma liitetään ryhmänohjausportfolioon.
- **Opinto-ohjaaja** informoi ryhmänohjaajia kesän opiskelumahdollisuuksista ja syksyn abiturienttikursseista. Ryhmänohjaaja kertoo aiheesta RO-tunnilla.

5. jakso

Viidennen jakson ajankohtaisia asioita ovat pääsiäistä edeltävästä ohjelmasta (mm. pääsiäiskirkko), kevätretkestä, kevään ylioppilasjuhlasta ja sen järjestelyistä tiedottaminen.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan ja opiskelijat voivat arvioida kulunutta vuotta (ks. 5. ryhmänohjaustunnin ohjelma). oheismateriaali: kurssikertymä
- Ryhmänohjaaja jakaa lisätehtäviä niille opiskelijoille, jotka ovat laistaneet RO-tunneilta. Tehtävät kannattaa jakaa julkisesti, jotta opiskelijat näkevät, mitä poissaoloista seuraa. oheismateriaali: hyvä essee ja reaalikokeeseen valmistautuminen, ammatinkuvaus, lehtitehtävä, ammattiopiskelu, yrittäjäyys (tekstit eivät ole sähköisessä muodossa), tulevaisuuden työelämä. Lisätehtävinä voi käyttää myös ohjaustunneilla tehtyjä tehtäviä.
- *ajankohtaiset asiat: pääsiäistä edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen (mm. pääsiäiskirkko)*

2. ryhmänohjaustunti

- Rehtori pitää abi-infon niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua syksyn ylioppilaskokeisiin.
- Opiskelijat tutustuvat tulevaisuuden työelämään. Tehtävä liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: tulevaisuuden työelämä

3. ryhmänohjaustunti

- Opinto-ohjaaja esittelee internetin ammatti- ja koulutussivuja.

4. ryhmänohjaustunti

- Opinto-ohjaaja kertoo ulkomailla opiskelusta ja muista kansainvälisistä mahdollisuuksista lukion jälkeen.
- *ajankohtaiset asiat: kevätretkestä tiedottaminen*

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat arvioivat opiskeluaan toisena opiskeluvuotena. Arviointi liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: 2. vuoden arviointi**

6. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat arvioivat ohjaustunteja ja miettivät, miten tunteja voisi kehittää. Arviointi liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: RO-tuntien arviointilomake**
- *ajankohtaiset asiat: kevään ylioppilasjuhlasta ja sen järjestelyistä tiedottaminen*

LIITE 3.

Ryhmänohjauskansio – kolmas vuosi

SISÄLLYSLUETTELO

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT	3
2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO	4
3. TUNTIEN SUUNNITTELU	6
4. RYHMÄNOHJAUS KOLMANTENA VUOTENA.....	7
1. jakso	7
2. jakso	9
3. jakso	11

1. RYHMÄNOHJAUS JA RYHMÄNOHJAAJAN TEHTÄVÄT

”Ryhmänohjaaja tukee oman ryhmänsä ryhmäytymistä, ensimmäisenä vuonna myös tutorit ovat tässä ryhmänohjaajan tukena. Kouluvuoden alussa järjestettävä tutustumispäivä auttaa uusia opiskelijoita pääsemään helpommin sisälle kouluyhteisöön ja Helsinki-päivänä ryhmät retkeilevät ryhmänohjaajien sa johdolla vuosikursseittain. Ryhmänohjaajat tapaavat ensimmäisen jakson jälkeen järjestettävän vanhempainillan yhteydessä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajia ja informoivat opiskeluun liittyvistä asioista sekä keskustelevat huoltajien kanssa. Tämä mahdollisuus toistuu muiden vanhempainiltojen yhteydessä. Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja poissaoloja. Säännöllisissä viikoittaisissa tapaamisissa hän antaa opiskelijoille informaatiota ajankohtaisista asioista. Hän on myös yhteydessä huoltajiin tarvittaessa. Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä aineenopettajien kanssa ja ottaa yhteyttä opiskelijahuoltoryhmään huomattaessaan siihen tarvetta. Ryhmänohjaajat vierailevat säännöllisesti, ainakin kerran lukuvuodessa opiskelijahuoltoryhmän kokouksissa.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20)

Opiskelijahuoltoryhmä on moniammatillinen tiimi, jossa käsitellään opiskelijoiden asioita sekä seurataan heidän etenemistään ja menestymistään opinnoissaan. Opetussuunnitelma määrittelee opiskelijahuoltoryhmän seuraavasti. ”Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti, vähintään kerran jaksossa. Puheenjohtajana ja koollekutsujana toimii rehtori. Ryhmään kuuluvat rehtorin lisäksi apulaisrehtori, opinto-ohjaaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja ja resursien mukaan psykologi. Tarvittaessa kutsutaan kokouksiin mukaan ryhmänohjaajia ja aineenopettajia.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 20) Ryhmänohjaajat kertovat opiskelijahuoltoryhmässä omasta ryhmästään. Huomiota kiinnitetään opiskelijoiden kurssikertymään, arvosanoihin sekä poissaoloihin.

Ryhmänohjaus on tärkeä osa lukion ohjauskokonaisuutta. ”Ryhmänohjaaja toimii yhteistyössä opinto-ohjaajan ja koulun muun ohjaushenkilöstön kanssa. Ryhmänohjaaja antaa ryhmäkohtaista ohjausta viikoittain pidettävillä ryhmänohjaustunneilla. Tarvittaessa ryhmänohjaaja antaa ryhmänsä opiskelijoille myös henkilökohtaista ohjausta tai ohjaa opiskelijan opinto-ohjaajan puolelle.” (Länsi-Helsingin lukion opetussuunnitelma 2005, 18)

2. RYHMÄNOHJAUSKANSIO

Tämä kansio kertoo kolmannen vuoden ryhmänohjauksesta. Kansioon on koottu ohjaustunneilla käytettävää materiaalia ja neuvoja ohjaustuntien toteuttamiseen. Mappiin on kirjattu myös koulun tapahtumat, joita suunnitellaan ryhmänohjaustunneilla (jatkossa RO-tunneilla). Kansiota löytyy vinkkejä tilaisuuksien järjestämiseen ja siihen, koska tapahtumia kannattaa ruveta suunnittelemaan. Ryhmänohjauskansio on suurelta osin sähköisessä muodossa. Jos materiaalia ei löydy sähköisessä muodossa, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

Kansio jaetaan kolmannen vuoden opiskelijoiden ryhmänohjaajille. Kansion tarkoitus on auttaa ryhmänohjaajaa orientoitumaan tehtäväänsä ja toimia konkreettisenä työvälineenä tuntien suunnittelussa. Kansiota voi säilyttää koulussa tai kotona. Tärkeintä on, että se on tarvittaessa saatavilla.

Ryhmänohjaajat ovat itse vastuussa ohjaustuntien sisällöstä, opinto-ohjaaja järjestää ainoastaan tuntien aikana järjestettävät tilaisuudet. Tästä on maininta aina tilaisuuden yhteydessä. Ryhmänohjaajan kannattaa pitää kirjaa siitä, ketkä osallistuvat RO-tunneille, ja mitä asioita tunneilla käsitellään. Näin hän voi jälkikäteen antaa lisätehtäviä poissaolleille opiskelijoille. Kuten muiltakin kursseilta, RO-tunneilta saa olla poissa neljä kertaa lukuvuoden aikana. Jos poissaoloja on liikaa, opiskelija korvaa ne lisätehtäviä tekemällä (tehtävä/ryhmänohjaustunti). Lisätehtävinä voi käyttää myös tunneilla tehtyjä tehtäviä. Osan lisätehtävistä voi tehdä useampaan kertaan. Opiskelija voi tutustua esimerkiksi kahteen jatko-opiskelupaikkaan ja koulutusalaan (jatko-opiskelupaikkaan ja koulutusalaan perehtyminen -tehtävät). Lisäksi opiskelija voi ottaa yhteyttä häntä kiinnostavaan oppilaitokseen ja tehdä sinne tutustumiskäynnin. Yleensä opinto-ohjaajat esittelevät mielellään edustamaansa oppilaitosta. Oppilaitosvierailuista raportoidaan erillisellä lomakkeella. Lisätehtävät palautetaan ryhmänohjaajalle, joka tarkistaa ne ja pitää kirjaa opiskelijan suorituksista. oheismateriaali: lukusuunnitelma, jatko-opiskelupaikkaan ja koulutusalaan perehtyminen, oppilaitosvierailu, vaihtoehtoiset koulutusväylät 1 ja 2, ulkomailla opiskelu 2, työvoimahallinto, hakusuunnitelma

Lukuvuoden päätyttyä opinto-ohjaaja tapaa ryhmänohjaajat ja keskustele heidän kanssaan kuluneesta vuodesta. Samalla hän kerää ryhmänohjaajien päiväkirjat, joista hän voi seurata, mitä teemoja ohjaustunneilla on käsitelty. Keskustelun ja päiväkirjojen pohjalta opinto-ohjaaja muokkaa ryhmänohjauskansiota vastaamaan käytännön tarpeita.

Ryhmänohjaaja tulostaa kalvomateriaalin ja kopioi tuntitehtävät oman ryhmänsä tarpeisiin. Opiskelijat ovat ensimmäisestä vuodesta lähtien pitäneet ryhmänohjausportfoliota, jota säilytetään kokoontumisluokassa. Opinto-ohjaaja

saa portfolioihin tallennetuista kyselylomakkeista ja tehtäväpapereista runsaasti tietoa ryhmäläisistä ja voi käyttää niitä haastatellessaan ensimmäisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita. Myös ryhmänohjaaja hyötyy portfolioista. Materiaalit antavat hyvän pohjan henkilökohtaiseen keskusteluun ja arviointilomakkeita voi käyttää ohjaustuntien kehittämiseen.

3. TUNTIEN SUUNNITTELU

Ryhmänohjaajat suunnittelevat ohjauskokonaisuuden elokuun suunnittelupäivänä eli ennen koulutyön alkua. Tällöin käydään läpi vuoden kulkuun sisältyvät teemat, ja mietitään niiden jakautumista RO-tunneille. Suunnittelussa voi edetä seuraavan kaavan mukaan:

1. Selvitetään, kuinka monta RO-tuntia kouluvuoden voidaan pitää. Yleensä tunteja on 25-30. Laskennassa on hyvä ottaa huomioon koeviikot, lommat ja lomaa edeltävät päivät, jolloin ohjaustunteja ei pidetä. Tällaisia ovat esimerkiksi joulukirkkopäivä. Myös taksvärkin tai penkinpainajaisen vietto saattaa osua RO-tunnin päälle.
2. Mietitään, sisältyykö kouluvuoteen joitain sellaisia tapahtumia tai tilaisuuksia, jotka ovat kolmannen vuoden opiskelijoiden vastuulla, mutta joita ei ole kirjattu tähän kansioon. Jos tapahtumia joudutaan suunnittelemaan RO-tuntien aikana, ne on syytä mahduttaa tuntisisältöihin. Myös tiedossa oleville ajankohtaisille asioille kannattaa varata tilaa. Rehtorilta, apulaisrehtorilta ja oppilaskunnan ohjaavalta opettajalta voi kysyä, mitä suunnitelmia heillä on ohjaustuntien varalle.
3. Käydään läpi kolmannen vuoden ryhmänohjaus ja mietitään, säilytetäänkö kokonaisuus sellaisenaan vai onko syytä lisätä tai poistaa jotain. Lihavoidulla fontilla merkityt tuntisisällöt ovat opinto-ohjauskurssiin tai ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluvia asioita, joita ei pidä poistaa. Jokaiselle jaksolle on suunniteltu viisi tai kuusi RO-tuntia, käytännössä tunteja voi olla enemmän tai vähemmän. Koska osa ohjaustunneista on varmasti suunniteltu liian täyteen, kannattaa miettiä, mitä teemoja puolen tunnin aikana ehtii käsittelemään.
4. Ryhmänohjaajat etenevät yhteisen suunnitelman mukaan ja tarvittaessa korjaavat sitä vuoden aikana. Jaksojen aikana ryhmänohjaajat tapaavat opettajanhuoneessa keskiviikon ruokavälitunnilla kello 12.00. Tällöin he voivat keskustella seuraavan päivän ohjaustunnista ja tehdä tarvittavat valmistelut. He voivat muuttaa aikaa mutta on tärkeää, että yhteisistä kokoontumisista pidetään kiinni.

4. RYHMÄNOHJAUS KOLMANTENA VUOTENA

1. jakso

1. koulupäivä

- Opiskelijat tekevät muutoksia kurssitarjottimeensa ja päivittävät ne Wilma-ohjelmaan. Muutokset kannattaa tehdä kotikoneilta, sillä ensimmäisen vuoden opiskelijat täyttävät koulun ATK-tilat. Ryhmänohjaaja jakaa opiskelijoille ensimmäisen jakson lukujärjestyspohjat, johon opiskelijat voivat suunnitella alkavan jakson ohjelman. Opinto-oppaita jakaessaan ryhmänohjaaja voi kertoa opiskelijoille uusista järjestelyistä ja säännöistä, kuten tuntikiertokaaviosta, ruokailujärjestyksestä tai poissaolokäytännöstä.
- Jos ryhmään on liittynyt uusia opiskelijoita, ohjaaja esittelee heidät ja tutustuttaa heidät muuhun ryhmään. Myös kouluvuoden aikana ryhmään saattaa liittyä uusia opiskelijoita.
- Oppilaskunta huolehtii kirjatilauksista. Lukiolaisten kirjakaupan kautta tilatut oppikirjat saapuvat yleensä toisena koulupäivänä ja ne saa hakea oppilaskunnan huoneesta alakerrasta.

Ensimmäisen jakson ajankohtaisia asioita ovat Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen, LUMA-klubin mainostaminen, ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan, taksvärkkipäivästä ja toisen asteen yhteistyötarjoituksesta tiedottaminen. Tiedotusasiat on pyritty sijoittamaan oikeaan ajankohtaan, tarkalleen niitä ei kuitenkaan pysty ajoittamaan. Tiettyä ohjaustuntia suunnitellessaan ryhmänohjaajan kannattaa siis silmäillä myös muille tunneille sijoitettuja ajankohtaisia asioita. Lisäksi hänen kannattaa pitää korvansa auki uusille tiedotusasioille. Jos ajankohtaisen asian läpikäymiseen menee koko RO-tunti, siitä on mainittu ohjaustunnin kohdalla.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo opiskelijoille kolmannen vuoden ryhmänohjauksesta. Opiskelijat saavat myös itse ideoida ohjaustuntien teemoja. oheismateriaali: kolmannen vuosiasteen ryhmänohjaus
- *ajankohtaiset asiat: Helsinki-päivä, koulukuvaus, Lapin vaelluskurssille ilmoittautuminen*

2. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja kertoo opiskelijoille kolmannen vuoden opinnoista ja niiden merkityksestä. oheismateriaali: kolmannen vuoden opiskelu
- *ajankohtaiset asiat: LUMA-klubin mainostaminen, toisen asteen yhteistyötarjottimesta tiedottaminen*

3. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tekevät ammatinvalintatestin. Testi on pitkä, joten profiilikaavion täyttäminen kannattaa jättää väliin. Opiskelijat voivat lukea ammattiryhmien kuvauksia esimerkiksi opettajanpöydältä, minne ryhmänohjaaja on monistanut niitä. Testi liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: ohjeet ammatinvalintatestin tekemiseen, ammatinvalintatesti (ei sähköisessä muodossa)**
- *ajankohtaiset asiat: ryhmän yhteyshenkilöiden valinta oppilaskuntaan*

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tutustuvat jatko-opiskeluun oppilaitosinfoissa. Opinto-ohjaaja pyytää esittelijät koululle.**

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tutustuvat jatko-opiskeluun oppilaitosinfoissa. Opinto-ohjaaja pyytää esittelijät koululle.**
- *ajankohtaiset asiat: taksoärkkipäivästä tiedottaminen*

2. jakso

Toisen jakson ajankohtainen asia on 100-aamua tilaisuuden järjestäminen.

1. ryhmänohjaustunti

- Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. oheismateriaali: kurssikertymä
- *ajankohtaiset asiat: 100-aamua tilaisuuden järjestäminen*

2. ryhmänohjaustunti

- **Rehtori pitää abi-infon niille opiskelijoille, jotka aikovat osallistua kevään ylioppilaskokeisiin.**
- *ajankohtaiset asiat: 100-aamua tilaisuuden järjestäminen*

3. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tutustuvat jatko-opiskeluun oppilaitosinfoissa. Opinto-ohjaaja pyytää esittelijät koululle.**

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat tutustuvat jatko-opiskeluun oppilaitosinfoissa. Opinto-ohjaaja pyytää esittelijät koululle.**

5. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja informoi ryhmänohjaajia kevään abiturienttikursseista. Ryhmänohjaaja kertoo aiheesta RO-tunnilla. Lisäksi ryhmänohjaaja esittelee internetsivuja, joiden avulla voi valmistautua ylioppilaskirjoituksiin. Nettiosoitteet kannattaa kirjoittaa ylös, jotta niitä voi hyödyntää kirjoitusten lähestyessä. oheismateriaali: ylioppilaskirjoitussivut netissä**
- Ryhmänohjaaja muistuttaa tenteistä ja ilmoittautumisesta kevään ylioppilaskirjoituksiin. oheismateriaali: tentit

6. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja kertoo ammattikouluihin, kansanopistoihin ja oppisopimuskoulutukseen hakemisesta.**

3. jakso

Kolmannen jakson ajankohtaisia asioita ovat syksyn ylioppilasjuhlasta tiedottaminen, puurojuhlan järjestäminen, joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen, Hesän nuorten ääni -kampanja (vie koko RO-tunnin), abiradion ja penkinpainajaispäivän järjestäminen.

1. ryhmänohjaustunti

- **Ryhmänohjaaja jakaa jaksotodistukset ja pyytää opiskelijoita vertaamaan omaa kurssimääräänsä kurssikertymäkaavioon. Todistuksia jakaessaan ryhmänohjaajan on syytä kiinnittää huomiota poissaoloihin, kurssikertymään ja -arvosanoihin. Jos opiskelijalla on jostain kurssista O-merkintä, ryhmänohjaaja voi kehottaa häntä selvittämään, mitä kurssin suorittamisesta puuttuu. Heikoimmat opiskelijat voi pyytää jäämään luokkaan ja puhutella heitä koulunkäynnistä. Tarvittaessa keskusteluja voi jatkaa seuraavalla kerralla. Ryhmänohjaajan kannattaa ottaa todistuksista kopiot. Niiden avulla hänen on helppo seurata opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan ja opiskelijat voivat arvioida kulunutta vuotta (ks. 5. ryhmänohjaustunnin ohjelma). Todistusten pohjalta hän voi myös raportoida opiskelijahuolto-ryhmässä. oheismateriaali: kurssikertymä**
- **Ryhmänohjaaja jakaa lisätehtäviä niille opiskelijoille, jotka ovat laistaneet RO-tunneilta. Tehtävät kannattaa jakaa julkisesti, jotta opiskelijat näkevät, mitä poissaoloista seuraa. oheismateriaali: lukusuunnitelma, jatko-opiskelupaikkaan ja koulutusalaan perehtyminen, oppilaitosvierailu, vaihtoehtoiset koulutusväylät 1 ja 2, ulkomailla opiskelu 2, työvoimahallinto, hakusuunnitelma. Lisätehtävinä voi käyttää myös ohjaustunneilla tehtyjä tehtäviä.**
- *ajankohtaiset asiat: syksyn ylioppilasjuhlasta tiedottaminen*

2. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja kertoo ammattikorkeakouluihin hakemisesta.**
- *ajankohtaiset asiat: puurojuhlan järjestäminen. Opinto-oppaassa on vinkkejä tilaisuuden organisoimiseen, lisäksi edellisen vuoden ryhmänohjaajilta saa hyviä neuvoja tapahtuman järjestämisestä.*

3. ryhmänohjaustunti

- **Opinto-ohjaaja kertoo yliopistoihin hakemisesta.**
- *ajankohtaiset asiat: joulua edeltävästä ohjelmasta tiedottaminen*

4. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijoille kerrotaan työvoimahallinnon tarjoamista palveluista. Opinto-ohjaaja järjestää tilaisuuden tai kertoo itse aiheesta.**
- *ajankohtaiset asiat: Hesan nuorten ääni -kampanja (vie koko RO-tunnin)*

5. ryhmänohjaustunti

- **Opiskelijat arvioivat opiskeluaan kolmantena lukuvuotena. Lisäksi opiskelijat arvioivat ohjaustunteja ja miettivät, miten tunteja voisi kehittää. Molemmat arvioinnit liitetään ryhmänohjausportfolioon. oheismateriaali: 3. vuoden arviointi ja RO-tuntien arviointilomake**
- *ajankohtaiset asiat: abiradion ja penkinpainajaispäivän järjestäminen*

6. ryhmänohjaustunti

- **Ryhmänohjaaja antaa opiskelijoille vinkkejä lukulomaa ja ylioppilaskirjoituksia varten. Opiskelijat saavat myös kirjeet, jotka he kirjoittivat lukio-opintojensa alussa. Ryhmänohjaustunnit jatkuvat niillä abiturienteilla, jotka jatkavat opiskeluaan neljännellä vuodella. oheismateriaali: lukuloman aikatauluesimerkki, vinkkejä lukulomalle, Zemppi-ryhmä**
- *ajankohtaiset asiat: abiradion ja penkinpainajaispäivän järjestäminen*